

SCLOVENECE

Naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružni: Jesenice, Kranj, Novo mesto.

Izključno zastopstvo za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Unica rappresentante per le inserzioni dal Regno d'Italia e dall'estero è l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese Din 30; Estero, mese Din 50; Edizione domenica, anno Din 96; Estero Din 120. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiali: Jesenice, Kranj, Novo mesto.

Zmagovit napad pri Solumu

Italijansko vojno poročilo št. 357

Rim, 28. maja. Ip. Uradno poročilo št. 357 glavnega štaba Italijanskih Vojnih Sil se glasi:

V noči na 28. maj so naši letalski oddelki bombardirali Malto.

Severna Afrika: Na bojišču pri Solumu so z zmagovitim napadom italijanske in nemške sile zavzele važno sovražno postojanko in zajele ujetnike, 9 topov in 7 tankov. Dne 26. maja so italijanski in nemški bombni oddelki bombardirali angleške pomorske edinice vzhodno od Derne. Ena letalonosilka, ena križarka, en rušilec in štiri parniki so bili zadeti. Na drugem parniku, ki so ga tudi zadele velike bombe, je nastala silna eksplozija. Druga letala so bombardirala naprave in ladje, zasidrane v pristanišču Tobruka.

Vzhodna Afrika: Sovražni napadi na bo-

jišču Galla di Sidamo so bili povsod odbiti. Med boji, ki so se v zadnjih dneh razvijali v pokrajini jezer, je na čelu svojih bataljonov slavno padel polkovnik Decicco. V pokrajini Ambara je naša oblegana posadka v Uolseitu znova odbila poziv k predaji, dasi je že dolgo oblegana.

Italijanska vojska izpušča slovenske ujetnike

Dubrovnik, 28. maja. Ip. Jugoslovanski ujetniki, ki so jih ujeli Italijani, so prišli semkaj iz Valone. Izjavili so, da so italijanske vojaške oblasti s njimi kar najlepše ravnale.

Dosedaj so izpustili ujetnike, ki so doma iz Dalmacije, Hrvatske in iz Slovenije.

Angleške izgube v 2 dnevni pomorski bitki pri Kreti

Beirut, 28. maja. Ip. Po prvih delih letalskega boja nad vzhodnim delom Sredozemskega morja prihajajo poročila, ki podajajo približno sliko o tem, kako so letalske sile osi napadle angleško brodogradnjo. Kakor je navada, je angleška admiraliteta priznala samo en del svojih izgub, ko je objavila, da je izgubila samo križarko Gloucester in štiri rušilce, toda izgubila je še devet drugih križark, kar so jasno napovedala uradna italijanska in nemška vojna poročila. Vojna poveljstva držav osi bodo še v bližnjih dneh pojasnila, kaj vse so letala osi še potopila. Počasi bo seveda tudi angleška admiraliteta najbrž morala še pojasniti te izgube, dasi tega sedaj ne mara storiti, da ne bi še huje vplivala na javno mnenje.

Bitka je po poročilih, ki prihajajo iz Aleksandrije, skoraj brez prestopka trajala dva dni. Drzno pristajanje padalcev se je že začelo in glavne točke na otoku so bile že v posesti nemških vojakov. Toda te prve oddelke je bilo treba oskrbovati z dovozi po morju.

Angleško poveljstvo je v vode okoli Kreta poslalo torpedovke in hitre torpedne čolne z dvema križarkama. To bi naj zadostovalo za preprečenje prevoza po morju. Bitka se je takoj začela in premoč letalstva osi se je takoj uspešno uveljavila. Ker je letalstvo osi tako bliskovito nastopilo, je angleško poveljstvo poslalo k otoku nove edinice, ki bi naj podprle prejšnje ladje, toda tudi te ladje so bile potopljene ali pa izločene iz boja. Med temi ladjami sta bila tudi rušilca »Juno« in »Greyhound«, o katerih govori angleško uradno poročilo. Da bi še bolj vplivalo na potek bitke, je moralo zaradi neuspeha že poslanih edinic, angleško poveljstvo poslati v boj ostane enot, ki so bile v bližini, toda letala osi so napadla še te zadnje ladje. V tem poslednjem razdobju bitke sta bila potopljena rušilca »Kelly« in »Kashmir«, njuno izgubo pa je že priznala admiraliteta. Dve bojni ladji sta bili tako hudo poškodovani, da sta morali opustiti boj in se umakniti na svoji oporišči.

Iz tega poročila se lahko vidi, kolikšna je letalska in pomorska premoč držav osi, kolikšna je moč brodogradnje, ki je bilo tolikšno upanje angleškega imperija.

Berlin, 28. maja. Ip. Ponoči so nemški bombniki hudo poškodovali tisočtonsko angleško trgovsko ladjo. Lahko se računa z izgubo te ladje.

London priznava

Rim, 28. maja. P. S. Potem, ko je angleška admiraliteta zbrala vse razpoložljive pomorske in letalske sile v severnih morjih, ne da bi varčevala z ljudmi in materialom, proti »Bismarcku«, ki je v zmagoviti bitki v grenlandskih vodah proti dvema močnejšima linijskima ladjama, bil poškodovan, da je moral zmanjšati svojo hitrost, je admiraliteta pihala poročila na vsa propagandna trobila o potopitvi te ladje. Toda upoštevati je treba, da se je nemška ladja borila štiri dni zapored, brez počitka noč in dan in so proti njej šle pomorske in letalske sile kot lovski psi. Toda štiri dni je slavna nemška ladja, ki je tako sijajno izpolnila svojo nalogo s tem, da je poslala na dno morja »Hood«, katero so imenovali »Goliat sedem morij«, junaško vzdržala sovražni napad. Plemenita poslanica, ki je bil poslan nemški admiral v noči od 26. na 27. maj, je pokazala zaupanje nemških mornarjev, ki ne popuščajo niti trenutke v titanski borbi proti sovražniku, ki je bil divji zaradi izgube zadnjih dni. Britanska admiraliteta se smatrala za opotuno po tej bitki 100 proti 1 objaviti tudi delno listo svojih izgub v bitki pri Kreti. Na ta način upa, da bo angleška javnost, ki je vsa v navdušenju zaradi zmage na severu, lažje prebolela izgube, ki njenega zmagala skupna akcija oboroženih sil osi njenemu brodogradu pri Kreti.

Prva lista priznanih izgub obsega dve križarki in štiri rušilce: križarko Gloucester in štiri rušilce Juno, Kelly, Greyhound in Kashmir. Obenem si je britanska admiraliteta privoščila luksuz, da prizna še težke poškodbe na dveh oklopnih in nekaj rušilcih, previdno rekoč, da poškodbe niso hude.

Križarka Gloucester je bila zgrajena v letih 1937—1939, imela je 9600 ton, stroji so imeli 82.500 k. s., ki so dali hitrost 32,5 milje (1 milja je 1852 m). Imela je 12 topov po 152 mm, 12 brzostrelnih topov po 102 mm, 4 protiletalske topove po 47, 16 po 40 in 1 torpednih cev po 533 mm.

Imela je tudi katapult in na krovu tri letala. Posadka je štela 700 mož.

Križarka Fiji, prototip svojega razreda, je bila začeta 1937, splavljena lani. Ostale ladje njenega razreda bodo dovršene šele leta 1942. Imela je 8000 ton, hitrost je znašala 31,5 milj. Njena oborožitev: 12 topov po 152, 8 brzostrelnih topov po 102 mm, 16 protiletalskih topov po 40 mm, 6 torpednih cev po 533 mm. Imela je tudi tri letala na krovu.

Rušilci so bili naslednji: Greyhound, zgrajen leta 1937, tonaža 1355 ton, 4 topovi po 120 mm, 8 brzostrelnih topov po 40 mm, 8 torpednih cev po 533 mm, hitrost 35,5 milj, posadka je štela 145 mož. Rušilci Kelly, Juno in Kashmir so pripadali istemu razredu: imeli so po 1400 ton, 6 topov po 120 mm, 8 brzostrelnih protiletalskih topov po 40 mm, 10 torpednih cev, hitrost 36 milj, posadka po 183 mož.

Skupno je britanska mornarica izgubila 24.000 ton vojnih ladij, ki so imele 66 topov, 56 brzostrelnih topov in 50 torpednih cev.

Po poročilih iz Lizbone je londonski radio navedel še naslednje številke izgub britanske mornarice v bitki pri Kreti: Fiji: 43 častnikov in 500 mornarjev, Kelly: 8 častnikov in 120 mornarjev, Kashmir: 29 častnikov in 150 mornarjev, Juno: 6 častnikov in 98 mornarjev, Greyhound: 3 častniki in 88 mož. Skupno je torej angleška mornarica izgubila 42 častnikov in 1000 mož.

Angleški mornarji v Gibraltarju pripovedujejo

Madrid, 28. maja. Včeraj zvečer so v Gibraltarju pristanišče došle eno nosilka letal, ki nosi poškodbe od letalskih bomb na poveljniškem mostu, dalje ena križarka in dva rušilca, ki so bili poškodovani v vzhodnem Sredozemlju. Ladje so izkrcale veliko število ranjencev. Moštvo pa je izjavilo, da so bombe, ki so jih vrgla letala, ubile tudi mnogo njihovih tovarišev, katerih trupla pa so vrgli v morje. Angleški mornarji so z občudovanjem govorili o nemških padalcih in njihovem pogumu. V zalivu Suda na otoku Kreti, tako so pravili, je bilo nebo kar zatemnjeno od velikega števila padalcev, ki so jih nemška letala spuščala, da osvoje otok. Angleži so na Kreti izgubili v prvih dneh bojev 4200 mož. V Gibraltarju sta še dve ladji, na katere se vkrcajajo še zadnji civilni prebivalci pristanišča.

Bojna ladja „Bismarck“ se je 4 dni junaško borila

Rim, 28. maja. Ip. Italijanski dnevnik po-svečajo obsirne komentarje h koncu nemške oklopnice (Bismarck), ki je bila potopljena po štiridnevem boju, potem ko je potopila največjo edinico angleškega brodogradnje. Nemška pobuda zanesti vojno v sovražne vode, je dokaz jasnega napadalnega duha Hitlerjevega brodogradnje.

»Popolo di Roma« piše, da se je Bismarck »vojskoval 2000 milj daleč od svojih oporišč, potem ko je že zadal smrtno udarce sovražniku in je celotno sovražno brodogradnje moralo na lov za njim. Dnevnik pravi, da Italija in Nemčija ne oklevata poveljnika podmorja in lahkih edinic poslati v boj tudi največje svoje edinice, da prisilijo sovražnika k boju. Pomorske sile osi izvajajo zapoto proti Angliji, izguba »Bismarck« pa je dokaz zelo točnega načrta držav osi, ki razvijata ofenzivo povsod, kjer je to mogoče, z namenom zapreti sovražniku vse prometne zveze. Angleško brodogradnje je bilo silno razredčeno na Sredozemskem morju in na Atlantiku in zato mora biti Anglija zelo zaskrbljena zaradi svojih izgub v zadnjih dneh. »Bismarck« je imel 35.000 ton, toda »Hood« jih je imel 42.000 ton, poleg tega pa je Anglija izgubila 11 križark, 8 rušilcev

Včeraj smo mogli razglasiti uradno poročilo, da je Duce imenoval sosvet za Ljubljansko Pokrajino. To je v novem razvoju slovenskega naroda, ki pripada Ljubljanski pokrajini, dejanje največje važnosti, ki po svoji veliki državniški zamisli zasluži, da ga vsi Slovenci po zaslugi ocenimo.

Fašizem je svojstvena oblika ureditve družbe in države, ki sloni na stanovski vzajemnosti, ali prav za prav na vzajemnosti socialno in gospodarsko koristnih stanov. Ta zamisel je obsežena tudi v tem imenovanju. V novi sosvet za Ljubljansko Pokrajino je Duce na predlog Visokega Komisarja imenoval zastopnike vseh stanov in vseh plasti našega naroda. Poleg izrazitih javnih delavcev med Slovenci, so v sosvetu vidni zastopniki našega slovenskega kulturnega življenja, hotenja in delovanja, kar vse najbolj vidno predstavlja slovenska univerza. Duce je rektorja slovenske univerze tudi imenoval med prvimi v ta sosvet. Za njimi prihajajo zastopniki industrije, obrti, trgovine, zastopniki našega združništva ter drugih panog našega gospodarskega življenja, poleg njih pa stoje v isti vrsti zastopniki našega delavstva in nameščenstva. Iz te sestave je najbolj razvidno, kakšna ideja je vodila Duceja pri tem imenovanju in kakšne naloge je Duce namenil tej novi korporaciji.

Pravi nič ne dvomimo, da bodo imenovani člani novega sosveta svojo važno nalogo znali in hoteli pravilno izvrševati. Saj je med njimi mnogo imen, ki jih iz slovenskega javnega življenja že dolgo poznamo. Med njimi so možje, ki so že tudi v preteklosti, večkrat prav v hudih časih, nosili vso težo javnega narodnega delovanja, možje, ki jih je slovenski narod dvignil na čelo, možje, ki so nekateri med njimi tiho in skromno delovali v svojih stanovskih organizacijah, vsi pa vestno izvrševali naložene jim javne in tudi svoje osebne stanovske dolžnosti. Imena imenovanih so nam porok, da bomo od novega sosveta lahko marsikaj pričakovali, kar bo v korist in blagor našega slovenskega ljudstva, v njegovo gmotno in duhovno dobro. Javno delovanje današnjega dne se nikakor ne da uravnati po kakih starih vidikih, ker sedanjí družbeni časi velevajo prehajati tudi na drugačne metode v vsem javnem, gospodarskem in socialnem življenju. Brez vsega dvoma je, da sedanjí veliki zgodovinski časi pomenijo popoln prelom dosedanjosti. Zato moramo tudi v svojih idejah vpoštevati ta prelom ter svoje prihodnje delovanje uravnati po zahtevah, katere nam narekuje sedanjost, da bo prihodnost tem manj boleča. Možje, ki so ime-

novani v sosvet, se te temeljne resnice sedanosti prav gotovo zavedajo. Zato bodo z vsem srcem šli na delo, da opravičijo pričakovanja svojih slovenskih rojakov ter da zlasti opravičijo veliko zaupanje, ki ga jim je s tem imenovanjem izkazal sam Duce.

Duce pa je s tem svojim dejanjem znova potrdil svoj veliki sloves modrega državnika in plemenitega moža. Z vsem srcem danes lahko naglasimo, da je modro vodstvo Kraljevine Italije v teh tednih Slovincem pokazalo svojo veliko naklonjenost. Nad vse korektno vedenje italijanske vojske v naših krajih se od začetka do danes ni v ničemer spremenilo. Ves narod je hvaležen Italijanski Vojski in njenim voditeljem, da so prišli med nas kot sinovi resnično kulturnega naroda. Še več! Kakor hitro je ta del slovenske zemlje, ki se imenuje Ljubljanska Pokrajina, bil priključen Kraljevini Italiji, je bila Slovenec na tem ozemlju od najvišjih italijanskih mest po zaslugi Duceja zajamčena popolna kulturna avtonomija ter svoboda našega jezika ter naših narodnih šeg ter navad. To je v tistih bridkih časih silno tolažilno vplivalo na vse kraje, kjerkoli bije kako slovensko srce.

Zajamčene so nam bile slovenske šole, od ljudskih do srednjih ter visokih. Naša univerza kot naš najvišji kulturni zavod, je v Duceju dobila takorekoč svojega najplemenitejšega podpornika. Toda Duce, ki je izšel iz italijanskega delavskega naroda, je dobro vedel, da noben narod ne more živeti zgolj od svojih kulturnih dobrin, da so te kulturne dobrine celo v nevarnosti, če narodu manjka gospodarskih in socialnih pogojev za duhovni napredek. Zato je Duce naročil velikopotezni načrt javnih del, ki naj naše tukajšnje prebivalstvo reši skrb za vsakdanji kruh, ki pa naj mu s svojo širokopoteznostjo tudi omogoči večji gospodarski razmah.

Zdaj prihaja čas ko Duce od zastopnikov slovenskega prebivalstva Ljubljanske Pokrajine pričakuje, da bodo sodelovali pri izvrševanju njegovih velikih zamisli, ki so v korist te pokrajine ter tudi v interesu večjega medsebojnega sporazumevanja med Ljubljansko Pokrajino ter velikim Italijanskim Imperijem, katerega je ustvaril Ducejev genij ter volja italijanskega naroda.

S temi mislimi sprejemamo novi sosvet, kateremu želimo mnogo blagoslova. Duceju pa izrekamo zahvalo vsega slovenskega naroda za ta njegova velika dejanja, ki pričajo, kako ta veliki kulturni državnik gleda na skrb in težave malega, toda kulturnega slovenskega naroda. Duce, hvala vam!

Nemško vojno poročilo

Berlin, 28. maja. Ip. Nemško vojno poročilo se glasi:

Kakor je bilo že včeraj objavljeno, bojna ladja »Bismarck« po svojem zmagovitem boju pri Islandiji dne 28. maja zvečer zaradi torpednega zadetka s sovražnega letala ni mogla več manevrirati. Zvesta zadržanju brezličnemu brodogradnemu sporočilu svojega poveljnika brodogradnega admirala Lütjensa je bojna ladja s svojim poveljnikom kapitanom Lindemannom in s svojo junaško posadko dne 27. maja dopoldne številni sovražni premoči podlegla in s plapolajočo zastavo utonila.

Na otoku Kreti se boji dobro nadaljujejo v tesnem sodelovanju s planinskimi lovci, padalci in letalsko pehoto. Včeraj so nemške planinske čete vkljub težavnemu ozemlju in trdovratnemu odporu angleških sil zlomile njihov odpor. Z drznim napadom so vrgle sovražnika iz njegovih postojank, zavzele glavno mesto Kanio in zasledujejo zbitatega sovražnika južno od zaliva Sude. Med številnimi ujetniki je tudi grški poveljnik mornarice na Kreti. Oddelki bojnih in rušilnih letal so v zaporednih valovih posegali v boje na kopnem, razbijali so sovražne čete in njihova zbiranja, razbijali sovražne baterije in bežečemu sovražniku prizadejali hude izgube. Strmoglavsko letala so preprečila poskus Grkov, ki so se hoteli umakniti onstran morja. Potopila so v zalivu Suda štiri trgovske parnike s skupno 5400 tonami in poškodovale še dve trgovski ladji. Skupine prevoznih letal so podpirale ta boj na otoku na ta način, da so stalno dovažale nove čete.

Južno od Kreta so nemška bojna letala prisilila angleško brodogradnjo k boju, bombe so v polno zadele veliko križarko in en rušilec, petrolejska ladja pa je začela goreti.

V severni Afriki so nemške in italijanske čete zavzele prelaz Halfaja južnovzhodno od Solluma. Zaplenile so deset topov in sedem tankov, več oklepnih vozil in mnogo vojnega gradiva. Sovražnik je imel hude izgube in smo ujeli več vojakov. Lastne izgube so majhne. — Rušilna letala so napadla taborišča in zbirališča oklepnih vozil pri Sollumu.

Na morju okoli Anglije so bojna letala ponoči uničila tri tovorne ladje s skupno 17.000 tonami in so zadela hudo eno trgovsko ladjo. Letala so še napadala pristaniške naprave na angleški jugozahodni in južni obali, kakor tudi ob izlivu Temze.

Ponoči je sovražnik s slabimi silami vrgel majhno število razdalnih in zažigalnih bomb izključno v zahodni Nemčiji, večinoma v Kölnu. Med civilnim prebivalstvom so bili mrtvi in ranjeni.

Posadka izvidniškega letala, ki se je nad Anglijo s svojimi drznimi poleti zelo odlikovala, sestoji iz poročnika Nemetzke, višjega narednika Schatzkerta, narednika Hemmerja in podčastnika Fabrnabacha.

DUCEJEV RAZGLAS

Predpisi o nadzoru nad uvozom na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedene po italijanski vojski

Duce,

Prvi Maršal Cesarstva, Poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih,

na podlagi člena 6. kr. uredbe z dne 8. julija 1938-XVI, št. 1415, na podlagi členov 15., 17. in 18. vojnega zakona, katerega besedilo je bilo potrjeno po omenjeni kr. uredbi, na podlagi kr. uredbe z dne 10. junija 1940-XVIII, št. 566, ki predpisuje uporabo vojnega zakona na državnem ozemlju, in ker smatra za potrebno, da se izdajo predpisi glede uvoza na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski,

odreja:

Člen 1. Uvoz blaga na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski, z ozemljem, ki niso ozemlja italijanske države ali kraljevine Albanije, je dovoljen samo s predhodno dovolitvijo pristojnega civilnega komisarja.

Po prednjem odstavku izdane dovolitve predpisujejo obliko in način plačila uvoženega blaga, če treba, tudi v nasprotju z veljajočimi predpisi glede izvoza plačilnih papirjev, glasečih se na jugoslovansko valuto.

Člen 2. Civilni komisarji lahko tudi mimo primerov, določenih v členu 6. razglasa z dne 29. aprila 1941-XIX, objavljenega v Uradnem listu št. 105 z dne 3. maja 1941-XIX, dovoljujejo z ozemelj bivše kraljevine Jugoslavije, ki niso zasedena po italijanski vojski, in iz svobodnih pasov Kvarnera in Zadra brez plačila carine in drugih carinskih davčnin uvoz potrošnih predmetov, potrebnih za življenje civilnega prebivalstva in za oskrbo zasedenih čel.

Oprostitev se sme dovoliti za notranje davke za izdelavo, prodajo in potrošnjo, glede katerih ostanejo v veljavi dosedanje predpisi.

Člen 3. Kolikor gre za izvoz blaga in drugih predmetov na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski, ostane v veljavi določba člena 3. razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX, objavljenega v Uradnem listu z dne 25. istega meseca.

Člen 4. Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v Uradni list kraljevine Italije in z nabitjem pri uradih civilnih komisarjev na občinstvu dostopnem mestu.

Iz glavnega stana oboroženih sil dne 17. maja 1941-XIX.

MUSSOLINI

NAREDBA VISOKEGA KOMISARJA

Podaljšani roki za priglasitev terjatev in dolgov, državnih papirjev in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe št. 26 z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej naredbi za prijavo terjatev in dolgov ter državnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje,

odreja:

Člen 1. Rok iz člena 2. naredbe z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo terjatev in dolgov, glasečih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbe za prijavo državnih in zasebnih vrednostnih papirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Položaj na Irskem

Pooblastila irskega vojnega ministra

Dublin, 28. maja. Ip. Irska vlada je z ukazom, ki nosi današnji datum, pooblastila vojnega ministra, da lahko v slučaju vojne imenuje poveljnika irskih vojnih sil.

Korporacijski sistem na Irskem

Dublin, 28. maja. Ip. Predsednik irske vlade De Valera je med svojim govorom v parlamentu izjavil, da misli vlada uvesti korporacijski sistem.

Poslaniki se vračajo domov

New York, 28. maja. Ip. Državno tajništvo potrjuje novico, da bo proti koncu tedna prišel v Washington ameriški veleposlanik v Londonu Wynant, da bo poročal svoji vladi o položaju v Angliji. Časopisi objavljajo to novico pod velikimi naslovi.

Bivši ameriški poslanik v Belgradu se vrača v Ameriko

Madrid, 28. maja. Ip. Španski dnevniki posvečujejo kratke ironizirajoče članke potovanju bivšega ameriškega poslanika v Belgradu Lanea čez špansko ozemlje. Lane je dopotoval v Barcelono, odkoder je z letalom odpotoval v Lizbono, kjer se bo vrnil na parnik za Ameriko. List »Arriba« piše, da se zdaj Rooseveltov odposlanec vrača poiznan in osmešen domov, dasi je posrejal obiljnih ogromno ameriško pomoč Jugoslaviji, pomoč, ki ni nikdar prišla. Ta bivši ameriški poslanik je najbolj odgovoren za zlom Jugoslavije.

Turški poslanik v Belgradu se je vrnil v Carigrad

Carigrad, 28. maja. Ip. Na poti iz Belgrada je čez Črno morje prišel v Carigrad turški poslanik v Jugoslaviji z osebami poslanstva in 20 potnikov, turških državljanov, ki so živeli v Belgradu. Turški konzul v Skoplju bo še naprej ščitil turške koristi.

Zagreb v novih razmerah

Slovenci v Zagrebu so se po 10. aprilu t. l. morali kaj hitro znajti v novih razmerah. Ustanovljena je bila neodvisna država Hrvatska in sleherni Slovenci v Zagrebu se je čutil dolžnega, da pomaga pri zgradnji nove mlade hrvatske države.

Res je, da so si nekateri Slovenci sami sebi mnogo škodovali. Hrvati niso mnogo razlikovali med tistimi, ki so jim bili v najhujših časih dobri prijatelji in med onimi, ki so bili prej nasprotniki njihovih težej. 90% pravičnih je trpelo, da bo 10% krivičnih kaznovanih.

Zagreb med to kratkotrajno dobo od 6. do 8. oz. 11. aprila t. l. v splošnem ni nič trpel. Zagrebško prebivalstvo — kakor so mi pozneje pripovedovali, se je sicer skrivalo v kletih, zakloniščih — in trpelo grozo. Le neke bombe so padle baje samo južno od Zagreba na železniško progo. Letovišče na Borongaju in stanovanjske naselbine pa so bile za čudo nepoškodovane.

Med to kratkotrajno vojno, ki jo je bivša Jugoslavija imela z Nemčijo in kraljevino Italijo, je ostal Zagreb nepoškodovan. Toda v Zagreb so kmalu po veliki noči prišle dohajati velike trume vojnih beguncev. Po vsem ozemlju Slavonije, Bosne in drugih hrvatskih pokrajinah so hodile peš trume beguncev s končnim ciljem: »Priti čim prej v Zagreb!«

Iz šolskih knjig smo vedeli, da sta Slavonija, Srem bogati zemlji, vendar so karavane vojaških odpuščenec pred nami pokupile vse, kar je bilo užitnega. Kljub temu se je na katoliško velikoono nedeljo in velikoonočni ponedeljek posrečilo komu dobiti »žegenc«, ki je v Sremu in Slavoniji prav tako velikoonočni običaj, kot pri nas v Sloveniji.

Hrvatsko glavno mesto Zagreb nas je sprejelo popolnoma zatemnjeno. V Zagrebu so spravili vse vojaške begunce na prostor Zagrebskega velesejma. Nas redke, ki smo bili v civilu in bili zato vsesplošno zavidani, so nas pustili na prostu v svobodno mesto Zagreb, kjer naj si sleherni pomaga, kakor si more in hoče.

Odpuščene vojske smo pustili naprej — mi pa smo prosili na policiji v Gjorgijevi in Petrinjski ulici, naj nam dajo potne liste za Slovenijo. Zelo prijazna gospodična uradnica zagrebske policije je vstajala, stopala pred vrata pisarne in odločno povedala, da zagrebska policija ne izdaja potnih listov za Slovenijo. Slovenci so torej morali ostati v Zagrebu.

Ni se nam godilo slabo. Dobro hrvatsko ljudstvo, posebno kajkovsko iz Zagorja, okolice Varaždina, Zagreba in Delnice, pa tudi Dalmatinci, bosanski katoliki in muslimani, tako lepo smo se sporazumeli z njimi.

Zagrebske oblasti od Velike noči dalje skoraj mesec dni niso izdale nikoli ostrejših odredb proti Slovincem, novim došlecom, razen ene, namreč svarilo, naj Hrvatje puste Slovence v miru in naj se Slovenci pritožijo pri oblasteh, ako bi bili izživani. Prepričan sem, da se niti en Slovenec ni pritožil iz katerega koli razloga proti Hrvatju.

Zgodovinski dan ustanovitve nezavisne hrvatske države bo težko določiti. Hrvatsko mesto Bjelovar se je 8. aprila uprlo, 10. je bila proglašena hrvatska država, 12. aprila pa je nemška vojska zasedla Srem in železniško zvezo med Belgradom in Zagrebom. Vendar Hrvatje smatrajo 10. april kot dan ustanovitve hrvatske države po letu 831.

Hrvatska inteligenca je bila na ta zgodovinski dogodek očitno pripravljena vnaprej. Vse formalitete, sleherni podrobnosti od pečata do znaka na vojaški kapi, se je točno ujemalo in je bilo razumljivo kot znak osvoboditve hrvatskega naroda.

Najhujše sta Zagreb in njegovo prebivalstvo preživela med cvetno in velikoono nedeljo, t. j. od 6. do 13. aprila. Kakor po vseh mestih, so tudi v Zagrebu ženske trepetale. Zagrebčanom kakor Hrvatom v pričetku vojne ni bilo volja, da gredo v vojno in so se skrivali, kjer koli se se mogli, da jih ne bi našel poziv za v vojsko.

V velikem tednu se je mast, mleko, maslo neverjetno podražilo v Zagrebu, in trgovci, branjevi, mlekarji so izkoristili priliko. Toda po veliki noči so prikorakali v Zagreb ustaši; razmeroma hitro se je znašla hrvatska zaščita. Tudi hrvatska policija je pričela takoj uradovati. Nemški vojski se v podobne zadeve niso vtikali ter so prepustili to hrvatskim oblastem. Treba je priznati, da so morale hrvatske oblasti imeti krepko roko. Samo en primer: Okoliščini Zagreba so še 20. aprila prodajali mleko po 4 din liter in govorili, da se s 1. majem podraži še za dinar. Izšel je kratek odlok, da se liter mleka ne sme dražje prodajati kot po 3.50 din za liter. Hočeš, nočeš, mlekarji so znižali visoko ceno mleku. Višina cene svinjskega

mesa je bila 40—50 din za kg, zopet odločen ukaz oblasti, ki je določil, da je cena padla na 26—28 din za kg. Ciste bele moke v Zagrebu res ni, 15 vagonov je bilo pripeljane nekje iz Srema, dobil jo je pa samo oni, ki je imel zdravniško izpričevalo zaradi kake žledoladne bolezni. Krušno moko (rženo in pšenično) dobi oni, ki sploh kupi dvojno količino koruzne moke. Jajca so bila pred tremi tedni po 1.50 din, cena je padla na 1 din. Sedaj so jajca spet po 1.50 din. Prav tako se spreminja cena perutnine. Okoli velike noči je veljala drobna putka 100 din, po veliki noči pa 60 din. Nekaj dni po veliki noči ni bilo tobaka. Objavljeno je bilo, da ne morejo tobake pošiljke iz Niša in ne iz Prizrena, ne iz drugih srbskih, bosanskih in ne iz ljubljanske tovarne. Sem in tja je bilo dobiti nekaj tobaka v zavojčkih, ko pa so prišle prve pošiljke iz Banjaluke, smo se vsi izenačili in smo vsi, od begunca do načelnika ministrstva, kadili cigarete »Dravac«. Za razliko od Slovencev, ki po večini nikoli nismo kadili »Ibar«, je bilo v Zagrebu veliko povpraševanje za temi cigaretami, toda teh ni bilo nikjer. Računajmo, da se je že v

Nobena sila več ne reši angleške pomorske nadoblasti

Berlin, 28. maja. Ip. Nemški tisk poudarja, da so izgube angleške mornarice ogromne. Te izgube so tolikšne, da nobena sila na svetu ne bo mogla več preprečiti konca pomorske nadoblasti Anglije. Nemški tisk odgovarja Churchillovim izjavam in pravi, da se Churchill še naprej drži stalnega načina prikrivanja angleških izgub. Ves nemški tisk izkazuje čast admiralu Lüthensu, junaškemu poveljniku posadke na Bismarcku in poveljujejo njegovo junaštvo in veličasten odpor. »Bismarckove« slučaj dokazuje, da so nemške vojne ladje vdrle celo v islandske vode, ki so jih Angleži smatrali za svoje. Boji na Kreti pa znova zanikajo Churchillove izjave, kajti Anglija in njen tisk preveč izražljata izjave bivšega grškega kralja Jurija.

Nov prazen Rooseveltov govor

Washington, 28. maja. Ip. Govor predsednika Roosevelta so prenašale radijske postaje po vseh Združenih državah. Roosevelt je uvodoma seveda ponavljal že znano misel, da države osi spravljajo v nevarnost zahodno poluto in je nato rekel, da je vse tisto, kar je ameriška vlada dosedaj storila, določeno le za obrambo Združenih držav.

Nato se je povzel do trditve, češ da bi zavojevanje Evrope po totalitarnih silah bilo samo odskočna deska za nadoblast nad vsemi drugimi deli sveta. Nato je trdil, da je Amerika podvojila in početrila izdelovanje vojnih sredstev, ki so potrebna za njeno obrambo in za obrambo Anglije in za obrambo Kitajske. Predsednik je dodal, da ne zastavlja graditi obrambna sredstva in jih držati pripravljene na svojem ozemlju, da bi bila na varnem, ker lahko izredna sredstva moderne vojne tehnike nevarnost z bliskovito naglico prenesejo na največje oddaljenosti.

Vposledici pa je tudi treba načrti totalitarnih držav, zlasti pa načrt, da bi zadržile Združene države in Kanado. Roosevelt se je dotaknil tudi trgovske strani tega vprašanja. Če bi totalitarne države dobile premoč v svetu, tedaj bi se z enim udarcem podrla vsa ameriška gospodarska organizacija. Tudi iz tega razloga je po govornikovemu mnenju potrebno, da Amerika popeski izdelovanje svojih obrambnih sredstev in podpira Anglijo v njenem boju za »svobodo morja«.

Roosevelt je tudi govoril o pomorski bitki, ki jo sedaj vojskuje Anglija in se je dotaknil tudi naraščajočih angleških izgub ter je s tem v zvezi rekel dobesedno:

»Hitrost, s katero potapljaajo trgovsko brodoge, je trikrat večja od možnosti angleških ladjedelnice zgraditi te ladje. Ta je tudi več kot dvojna od sedanega izdelovanja trgovskih ladij v Angliji in Ameriki skupaj. To nevarnost pa lahko pobijamo samo z dvema istočasna odredbama in sicer, da pospešimo naš veliki pomorski gradbeni načrt in da preprečimo izgube na visokem morju. Zato je smatral za potrebno, da čim

začetku vojne pokadilo 2.5 milijona cigaret »Ibar«, 800.000 »Dravac«, 400.000 »Zeta« in manjše količine drugih cigaret.

Nove hrvatske oblasti postopajo v smislu svojega programa proti Judom in pravoslavcem. V židovskih prebivalcih vidijo sedanje hrvatske oblasti — tega mnenja je tudi ljudstvo — zelo nadležne pijavke, katere je treba končno vendar zašiti. Hrvatom je treba dati prav v tem oziru, saj vendar nismo, če smo prišli prej v Zagreb, silili nič drugega kot »jidiš« narečje, hrvatskega bolj malo. Strogo postopajo tudi s pravoslavci, vendar pa hrvatske oblasti pokažejo razumevanje do tistih, ki morejo dokazati, da so v Zagrebu doma.

Kakih 20 let še obiskujem Zagreb — in ko sem pred dvema tednoma čital oglas g. Marjana Nikšića, policijskega ravatelja, naj se vsi, ki smo prišli po 10. aprilu v Zagreb, takoj prijavimo, smo seveda to takoj storili z menoj vred. Hvaležen sem Rdečemu križu, ki nas je Slovence rešil pred neprijetnostmi izгона in da nas je onih 60 Slovencev, ki smo nekaj časa uživali gostoljubje neodvisne hrvatske države dokazalo, da znamo razumeti novi čas, mnogo bolje kot tisti, ki so imeli po 8 dni časa za preselitev — »nega v drugi konec Zagreba«.

C. Kočvar

Rim, 28. maja. Ip. »Piccolo« poudarja, da so nemške podmornice od 16. maja do danes potopile 262.000 ton sovražnega trgovskega brodoge. Pri tem pa niso vštete ladje, ki so jih potopila letala. Če prištejemo k temu še 50.700 ton brodoge, ki so ga na Atlantiku potopile italijanske podmornice, tedaj vidimo, da so Angleži v komaj 12 dneh izgubili 313.950 ton svojega trgovskega brodoge. Vse to so potopile podmornice osi. Da bi bil kos bitki na Atlantiku, je moral sovražnik zmanjšati zaščito sprevedov. To dejstvo so podmornice osi dobro izrabile, kakor se lahko vidi iz navedenih števk. V primeri s temi števkami je izguba Bismarcka zelo slab dobiček za Anglijo.

bolj razširi način patroliranja na severnem delu Atlantika in tudi v južnem delu Atlantika.

Ta sistem bo tudi omogočil nadzorstvo blizdaljave, ker bomo lahko pravočasno oznanili bližajočo nevarnost. Nato je opozoril tudi na možnost, da bodo sile osi zasedle srednja oporišča ob Atlantiku, in sicer Dakar, Azorske otoke in Capverdske otoke. Vse to bo vojno Ameriki samo približalo.

Roosevelt je rekel, da sta glavni načeli ameriške politike tle:

1. Dejanski odpor povsod, kjer je to potrebno in sicer z vsemi močmi in sredstvi proti slehernemu poskusu totalitarnih sil, da bi razširile svoje gospodstvo nad zahodno poluto ali pa ji grozile; prav tako se mora preprečiti sleherni poskus, da bi si totalitarne sile prisvojile nadzorstvo nad morji.

2. S stališča nujne pomorske in vojaške potrebe bo Angliji izkazana vsa možna pomoč, prav tako pa vsem tistim, ki se z orožjem v roki upirajo totalitarnim državam.

Ameriške patrole na morju že podpirajo in zagotavljajo dovolj potrebnih izdelkov v Anglijo. Vsi drugi načini, ki naj bi bili koristni istemu cilju, se sedaj proučujejo, proučujejo jih pa ameriški vojski in mornariški strokovnjaki.

Roosevelt je nato odgovarjal glasovom, ki se v Ameriki vedno bolj pogosto dvigajo proti njegovi politiki, in je rekel, da se bo poslužil vseh sredstev, ki so mu na razpolago, da prepreči sleherne močnejše pri izdelovanju vojnih sredstev. Po grožnji pa se je Roosevelt poslužil tudi hvalisanja in obljub in je rekel, da je bil že ustanovljen urad za urejanje in posredovanje vseh industrijskih sporov, ki morajo biti urejeni tako, da bo to kar najbolj koristilo obrambi države.

Roosevelt je zaključil svoj govor dobesedno s temi besedami:

»Mi ponavljamo starodavno ameriško načelo o svobodi morja, prav tako pa bomo ohranili naše načelo, da je treba podpirati druge demokracije na svetu. Kdaj je vse to potrebno, bomo mi sami odločili, kje in kako so ameriške koristi in naša varnost v nevarnosti. Ne bomo oklevali zgrabiti po orožju, da bi odbili sleherni napad. Zato sem izjavil tokrat, da je nujno potrebno in da zahteva neomejena narodna potreba, da se okrepi naša obramba, in sicer do skrajnih meja naših sil.«

V Rimu sodijo: Roosevelt je razočaral Angleže

Rim, 28. maja. Ip. Rooseveltov govor je izrazil razočaranje v Angliji in med tistimi krogi v Ameriki, ki hujskajo na vojno. Tako izjavljajo angleški pristojni krogi. Časopisi so namreč v Angliji pisali tako, da so nekateri pričakovali, da bo Roosevelt napovedal celo vojno. Toda te nade so se razblinile, kajti Roosevelt je sicer rekel, da bi se Amerika lahko vojskovala, ni pa rekel, kdaj se bo vojskovala. To pa je ravno tisto, kar najbolj zanima Angleže, kajti Angliji je nujno potrebna rešenja in takojšnja pomoč po ogromnih izgubah, ki jih je doživela v zadnjih dneh.

Roosevelt je dobil velika pooblastila

New York, 28. maja. Ip. Ko je Roosevelt okkal stanje neomejenih potreb v Združenih državah, si je med drugim dodelil pooblastila, ki mu dovoljujejo zapreti ali zapleniti radijske postaje, odrediti prednost za prevoz čet ali vojnega gradiva, prepovedati trgovanje z delnicami in urejati vse, kar se nanaša na izdelovanje vojnega gradiva in streliva.

Prav tako je pooblaščen odrediti s priprostim razglasom, ki nosi njegov podpis, vse, kar hoče. Kongres bo moral dati svoj pristavek samo tedaj, če bo hotel napovedati vojno. Predsednik lahko bankam odreja način trgovanja. Dovoljeno mu je tudi prepovedati trgovanje s tujimi valutami.

Roosevelt lahko prepove ladjam vojskujočih se držav zapuščati ameriška pristanišča, zapleniti ladje, dvigati carinske takse, v aktivno službo klicati obveznike narodne garde in obveznike ameriških vojnih sil.

Po mnenju pravnikov ni nobene jasne razlike med omejenim in neomejenim stanjem narodne potrebe.

Washington, 28. maja. Ip. Zbornica je kljub opoziciji republikancev podaljšala zakon, ki dovoljuje Rooseveltu pravico določati tečaj dolarja. Predsednikove pravice glede valute so tako avtomatično podaljšali do konca junija 1943.

Položaj na Kreti je za Angleže resen

Amsterdam, 28. maja. Ip. Angleški obveščevalni urad je danes zjutraj iz Kaira objavil novico, v kateri priznava, da je položaj na Kreti precej resen za angleške sile in da se na ravni razvijajo hudi boji.

Atene, 28. maja. Ip. Predsednik sedanje grške vlade v Atenah je povabil prebivalstvo na Kreti v posebnem radijskem govoru, da naj se dostojno obnaša proti silam osi. Zasedba Krete se v Atenah razlaga kot konec bojev v Grčiji. Prebival-

stvo pričakuje, da se bodo sedaj po koncu bojev v Grčiji razmere zboljšale in da bo lažja predvsem oskrba in da bodo prometne zveze boljše.

Berlin, 28. maja. Ip. DNB poroča, da so oblasti v Aleksandriji začele zelo naglo pripravljati vse potrebno za sprejem križark in rušilcev, ki so bili zadeti v bližini Krete. Ladje s črpalkami za vodo in vlačilci so poslali naproti angleškim vojnim ladjam, ki se vračajo s Krete.

Novi zvezni tajnik v Trstu

Trst, 28. maja. V Trstu je bil imenovan novi federalni tajnik Pietro Piva. Novi tajnik prihaja na mesto Ekse. Emilia Grazioli, ki ga je Duce imenoval za Visokega Komisarja Ljubljanske province. Ekse. Grazioli je bil v Trstu federalni tajnik pet let. V celoti je bilo izmenjenih 23 federalnih tajnikov. Za Kotor je bil imenovan Celso Murisj, za Split pa advokat Feruccio Cappi.

Nemške visokošolke v vojno industrijo

Berlin, 28. maja. Sledeč pozivu Hitlerja ob zadnjem zasedanju državnega zbora je vojna nemških dijakov v soglasju s merodajnimi činitelji v Franciji odredil, da bodo morale poslej nemške dijakinje, ki študirajo na univerzah in na višjih zavodih svoje počitnice porabiti za delo v vojni industriji.

Ivan Mihajlov — pomiloščen

Budapest, 28. maja. Iz Sofije poročajo, da je vodja dela makedonstvujuših Ivan Mihajlov bil pomiloščen ob zadnji amnestiji kralja Borisa. Mihajlov je bil leta 1924. zaradi raznih atentatov obsojen v Jugoslaviji na smrt, in sicer in contumacia. Tudi Bolgarija ga je zasledovala, on pa se je umaknil v Italijo, od koder je šel v Turčijo, kjer je preživel več let. Kasneje je odšel na Poljsko in nazadnje na Madžarsko. Po zlomu Jugoslavije je odšel v Zagreb, od koder se je sedaj vrnil v domovino.

Ameriške pomoči še ne bo kmalu

Amsterdam, 28. maja. Avstralski ministrski predsednik Menzies, ki se je vrnil v Sidney, je imel shod, na katerem je omenil, da ameriška pomoč ne more priti pred šestimi meseci. Za ta čas pa je potrebno, da se zanašamo na svoje moči.

Obletnica portugalske obnove

Lisbon, 28. maja. Ip. Vsa Portugalska slavi danes obletnico svoje obnove, ki je vsa povezana z imenom Salazarja. V vsej Portugalski so danes velike ljudske in politične prireditve.

Kako bo organizirana hrvatska vojska

Budimpešta, 28. maja. Ip. Zagrebški dopisniki madžarskih listov poročajo o tem, kako bo organizirana hrvatska vojska. Vzgoja hrvatske vojske bo tesno povezana z vzgojo mladine. Celotno vzgojo hrvatske vojske bo vodil maršal Kvaternik. Po določenem načrtu bo moral vsak hrvatski mladenič najprej opraviti vojaško službo, ki bo trajala dve leti, ponekod v nekaterih vrstah orožja pa tudi tri ali pet let. Podčastniki bodo morali obvezno služiti po 12 let.

Doživljaji slovenskega vojaka od Štipa do Šparte

Na begu z bivšo jugoslovansko vojsko iz Južne Srbije do južnega konca Grčije

Ljubljana, 28. maja.

Kratkotrajna je bila za nas Slovence ta vojna, pa čeravno so se dogodki vrstili z bliskovito naglico, da jim ne bi mogla slediti niti filmska kamera, je prinesla za mnoge od naših čudovita doživetja. Slovenski ljudje, ki jih je zajela vojna v vojaški suknji ali v civilni obleki, so v nekaj tednih preživeli dogodke, ki jih bodo pomnili do smrti. Razneslo jih je na vse smeri sveta, sedaj pa se po dolgotrajnih blodnjah vračajo nazaj v domovino. Mnogo jih bo tam še ostalo, ker ni možnosti za povratek. K sreči se je za pretežni del Slovencev, ki so bili pod orožjem, končala vojna že na domači grudi, toda znatno je bilo število teh, ki so služili vojsko v raznih mestih Srbije, zlasti v južno ležečih garnizijah. Za te je bil povratek težaven in riskanten, zvezan z velikimi napori in neslutnimi doživljaji. Saj jih je veliko zanesla vojna vihra preko mej države ter so se naenkrat znašli v Grčiji, kjer so doživeli vse razburljivosti zloma grške in angleške vojske.

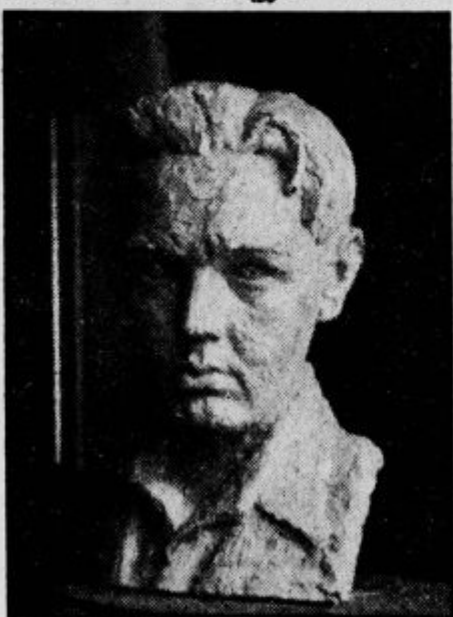
Vojna je Južno Srbijo presenetila

Te dni se je vrnil v Ljubljano Ljubljancan, ki ga je vojska zanesla daleč doli do južnega konca Grčije. Služil je vojaški rok v Štipu, v bližini bolgarske meje v Južni Srbiji. Dne 25. aprila bi mu potekla dveletna doba, toda pričetek vojne 6. aprila ga je prehitel. Služboval je kot neborec v štabu bregalniške divizije v Štipu. Mobilizacija se je tedaj v Južni Srbiji šele izvajala, večina čet še ni bila formirana, med rezervisti je bil slab odziv, položaji ob meji pa so bili zasedeni samo po precej šibkih stalnih garnizijah. V takem stanju je presenetil Južno Srbijo vojni vihar. Na cvetno nedeljo, ko nihče tega ni pričakoval, so se pojavile najprej ob 5 zjutraj nad Štipom nemške letalske izvidnice, ob 10 dopoldne pa so prihrumeli nad mesto bombarderji. Bilo je okrog 40 letal, proti katerim sta nastopila v bližini meje dva protiletalska topa, pa seveda brez uspeha, Štip pa je branila ena sama strojna in še ta ni streljala. Letala so se nad mestom kar izprehajala, spuščala so se nizko, čisto nad mesto. Prva skupina, kakih 50 letal, je letela visoko naprej proti Skoplju, kakih 10 pa jih je ostalo nad Štipom ter zasulo mesto z bombami.

Strašne posledice bombardiranja

Letala so zasula mesto kar na slepo. Posledice so bile strahovite. Neko banovinsko poslopje je bilo v polno zadeto. Bomba je poslopje čisto razdejala, žrtev med prebivalci ni nihče preštel. Tri bombe so vdarile v skupino 200 vojakov, ki jo je častnik pognal iz Sokolskega doma, kjer so se skrivali ter so morali poskakati v suho strugo reke Otinje. Med njimi je imela smrt strašno žrtev. Bili so to prizoni, ki se ne dajo popisati — raztrgana telesa brez udov in glav na kupih, med njimi ječeči ranjeni, med vojake so bili pomešani vaščani, žene in otroci. Pred oficirskim domom je ena sama bomba porušila 10 hiš — v Štipu kakor povsod v Južni Srbiji je večina hiš zgrajena iz blata in lesa ter jih je zrušil prišlek kar pometal po tleh. Vmes med rušninami bombami pa so padale na mesto tudi zažigalne. V nekaj trenutkih so se pojavili plameni. Najprej na dveh mestih, požar pa se je širil naprej ter je do noči zajel že četrtno

Z razstave Slovenskega lika

Ivan Štrekelj: »Lastna podobica.

France Kralj: »Slovenska porokac.

Štipa. Vsi ti predeli so pogoreli do tal. Štip šteje okrog 15.000 prebivalcev, mesto je bilo jako razsežno, zaklonišče je bilo zgrajenih le nekaj, drugo pa so bili navadni rovi. Letala so nato obstreljevala s strojnimi in vojaškimi taborišča, razmeščena po hribih okrog mesta. Tudi tu je bilo veliko žrtev.

Na begu po Južni Srbiji

Obenem z letali je prišla v Štip tudi novica, da so nemške čete vdrle iz Bolgarije pri Carjevem selu čez mejo in da napredujejo proti Štipu. Prihajale pa so tudi vesti, da se naše čete vdrle na drugi strani pri Čustendilu 40 km globoko v Bolgarijo, da so spet pri Strumici uničile 40 tankov ter odbile dva napada oklopnih formacij. Toda ko je zmanjkalo municije za protitankovske topove, ker so jo šele dovažali z volovsko vprego, se je tretji napad tankov posrečil. Popoldne je prišlo od armije povelje, da se mora štab divizije umakniti v Veles. V Štipu so začeli zažigati arhive, vojaška skladišča, v katerih je bilo nakopičeno ogromno hrane — samo moke je bilo 200 vagonov — pa so pogrnili v zrak. Prispeli so vojaški avtomobili, na katere se je štab divizije vkrca in zapustili smo Štip v svitu začernih plamenov, ki so objemali mesto z vseh strani. Okrog polnoči smo prispeli v Veles. Na poti smo dohiteli že bežeče čete, pontonirski

Šport

Naša lahka atletika v novih razmerah

Ljubljana, 28. maja.

Le še nekaj dni nas loči od prvega nastopa slovenskih lahkoatletov. Nedeljski miting SK Platinine na Stadionu bo nekakšno merilo za sodobno stanje slovenske lahke atletike. Sedaj, zadnje dni, so nad vse zanimivi obiski Stadionu. Vsi klubi pridno trenirajo, atleti izrabljajo svoj čas ter se pripravljajo na prvo srečanje. Ko motrimo obzre, vidimo, da so sami naši znanjci, mladelega naraščajo jim manjka. Ko pa preštevamo njihove vrste ter si ključemo v spomin dosežene rezultate, pa vidimo, da je slovenska lahka atletika še vedno močna, tako močna, da bi lahko igrali zelo važno vlogo v Italiji.

Pri teh razmatranjih pa se spominjamo nedavnih časov, ko naš lahkoatletski šport še ni bil okrnjen, pa je bil vendar zaradi nesloge in razdora razbit. In z začudenjem vidimo, da tudi danes še ni dosti bolje, do so naše vrste še vedno razdvojene. Danes, ko mi več časa za take poskuse, ko moramo biti bolj strnjeni, kakor kdaj poprej! Danes je potrebna koncentracija vseh sil, tudi v sportu, kajti le v skupnem delu bomo kaj dosegli, bomo nekaj pomenili.

Ko pregledujemo vrste slovenske lahke atletike, vidimo velike vrzeli. Stepišnik je še v Slov. Bistrici, Mavsar v Kranju, Klinar na Jesenicah, Račič v Zg. Tuhinju, izgubili smo Celjane Pleterška, Gorška in kup drugih dobrih. Na drugi strani pa so prišli v Ljubljano številni dobri Mariborčani ter ojačali vrste ljubljanskih klubov. Poleg tega ee govori, da se bosta Mavsar in Klinar preselila v Ljubljano, da pride tudi Račič, naš najboljši sprinter in morda tudi Stepišnik. Potem pa bi bila slovenska lahka atletika že takorekoč kompletna. Potem pa bi se že pomerili z marseikom.

Toda četudi ne bi nobeden od imenovanih mogel več nastopati za slovenske barve, pa bi vendarle še lahko sestavili primerno reprezentančno moštvo. Recimo: 100 m Gracijanski, Kolenc, Lončarič, Lušický, Polak. — 200 m Gracijanski, Lušický, Skušek, event. Pleničar. 400 m Oberšek, Skušek, Vilar (Pleničar, Glonar A., Boltavzar). 800 m Glonar A., Holc, Oberšek (Košir). 1500 m Kien, Košir, Srakar I. (Glonar J., Glonar A., Potočnik, Megušar). 5000 m Kien, Košir, Srakar I., Glonar J. (Potočnik). 10.000 m Glonar J., Kien, 110 m zapreke: Lončarič. 400 m z. Skušek, Pleničar, Višina: Bratovž, Polak (Slanina, Lužnik, Boltavzar). Daljava: Lončarič, Polak (Bačnik, Lužnik, Nabernik II.). Palica: Kosce, Bratovž, Boltavzar. Troskok: Smolej, (Bratovž, Boltavzar, Nabernik II.). Disk: Jeglič, Hlade, Kajfež, Kosce, Merala, Lužnik, Boltavzar. — Krogla: Hlade, Jeglič, Kosce, Kajfež, Merala, Lužnik. — Kопje: Lužnik, Velhar (Dolinar, Urbančič). Kladiivo: Hlade, Jeglič, Kosce. 4 krat 100 m: Lončarič, Polak, Lušický, Kolenc (Gracijanski). 4 krat 400 m: Skušek, Vilar, Glonar A., Oberšek ali Gracijanski, Boltavzar, Holc, Pleničar. — 3000 m: Kien, Srakar I., Potočnik, Glonar.

Kakor vidimo, močna vrsta atletov, povprečno vsi jako dobri. Vsi skupaj bi predstavljali solidno, enakomerno ekipo; toda razdeljeni na dva ali več klubov pa ne pomenijo dosti.

Sedaj nastopa vprašanje, na kakšen način in kako bo slovenska lahka atletika delovala v okviru italijanskega športnega življenja. V Italiji se vrši lahkoatletsko tekmovalstvo v treh skupinah: A, B in C. V zgornji sestavi bi slovenska lahka atletika mirnega srca spadala v

bataljon, skupino 12 tankov, vozaške bataljone in druge vojaške enice. Vse to je hitelo proti Velesu ter zapiralo ceste. Na cestah so bile dolge kolone umikajočih se vojakov, ki so bili naslednjega dne dobrodošel plen za strojničarje na nemških letalih, ki so jih napadali na vsem potu ter jih mnogo pobili. Ceste peljejo po sami ravnini Ovčjega polja, nikjer ni v bližini ne drevesa, niti jarka, v katerega bi lahko sklonil glavo in tako so imeli letalci sijajne tarče. Ovčje polje je bilo pokrito z nesrečnimi žrtvami tega umikanja. V Veles je prispela divizija ponoči, zjutraj pa jo je spet prebudilo bombardiranje. Trajalo je celo uro, cele so ostale samo hiše na hribu, ves mestni predel okrog Vardarja pa je bil porušen. Iz Velesa je krenila avtokolona naprej, naš Ljubljancan pa je zaostal ter jo je lovil potem po vsej Južni Srbiji. Iz Velesa 27 km peš do Izvorov, od tam z lokomotivo v Prilep, pa naprej do Bitolja, kjer jo je že prehitel ter jo tam počakal.

Iz Bitolja v Grčijo

V dveh dneh je štab bregalniške divizije prevozil celo Južno Srbijo ter se v torek zjutraj znašel v Bitolju, kjer ga je pa že čakalo povelje — naprej čez mejo v Grčijo. Ko se je daniilo, so divizijske avtokolone prešle mejo. V Bitolju se je pridružil še štab vardarske divizije. Bila pa je to čudna vojska. Sami častniki in pisarji, neborci in ordonanci ter častniški slugi, pa vsi brez orožja, poleg oficirjev še kakih 150 vojakov. Tako se je prva skupina jugoslovanske vojske umaknila v Grčijo, kjer so jo sprejele prve grške čete v Lerini (Florina). Tu so videli, kako je živela grška vojska. Za kosilo so dobili vsak pest oliv, pol oke (okoli 1 kg) vojaškega kruha, kos sira, čašo čaja in zavojček cigaret.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

skupino B. Če pogledamo rezultate zadnjih tekmovalanj v tej italijanski skupini, vidimo, da bi slovenska reprezentanca igrala jako pomembno vlogo. Ne vemo še sicer, kako se vrši tekmovalstvo v italijanskih razredih. Bržkone pa tekmovalje v italijanskih klubih vsak za sebe, potem se bi v močni italijanski konkurenci izgnili. Če bi pa sestavili iz svojih vrst nekakšen reprezentativen klub, v katerem bi nastopali slovenski atleti pod novo firmo samo v tekmovalstvu za italijansko prvenstvo, drugače pa bi nastopali za barve svojih klubov, potem pa bi se naša lahka atletika odlično uveljavila že takšna, kakor je sedaj. Še mnogo močnejše seveda, če bi pridobila spet nazaj vse svoje prvake. Saj nima cela Italija danes metalca kladiiva, ki bi se lahko meril s Stepišnikom!

Bilo bi prestižnega vprašanja za ves slovenski šport, če bi se naša takšna rešitev, po kateri bi lahko slovenski lahkoatleti združeno merili svoje moči z italijanskimi. Ne smemo pozabiti, da igra danes šport v italijanskem življenju eno odločilnih vlog in da se danes po športnih uspehih vrednotijo tudi ostale vrline kakega naroda!

2SK Hermes — lahkoatletika sekcija. Pozivam vse članice in člane, da se udeležijo važnega članskega sestanka četrtek, dne 29. t. m. ob 19 na stadionu. V slučaju slabega vremena bo sestanek ob istem času v sobi gostilne Kržič poleg Stadionu. Posojeno opremo in orodje nam prinese vsak nazaj. Legitimacije za vstop na igrišče se dobe četrte ure pred sestankom pri vhodu stadiona. — Načelnik.

Gospodarstvo

Lira je v Newyorku narasla

Dne 27. maja se je tečaj lire v Newyorku dvignil od 5.05 na 5.26. To povečanje tečaja lire je pripisovali naslednjim dejstvom: Dočim nekateri krogi iz propagandnih razlogov razširjajo vest o slabosti Italije, smatrajo nasprotno finančni krogi, ki se jim ne more očitati simpatij do Italije, ki pa temelje svoje račune na dejanjih in številkah, da je italijanska valuta zdrava in priznati, da to zvišanje tečaja odgovarja efektivni vrednosti lire. S tem priznavajo visoki ameriški finančni krogi in poslovni ljudje z Wallstreeta vrednost valut držav osi in da ne dajejo dovolj kredita na angleške gospodarske pogoje, saj priznavajo, da se Anglija nahaja v izredno težavnem položaju. Končno so tudi izgube angleške mornarice v bojih na vzhodnem Sredozemlju vplivale na račune severnoameriških agitorjev, ki večkrat prej disponirajo s sodbo kot politični krogi.

Obnova gospodarstva v Srbiji

Tudi v Srbiji se je že začela obnova gospodarstva življenja po končani vojni. Pri nemškem vojaškem poveljstvu za Srbijo, ki ga ima letalski general Förster, je bilo ustanovljeno mesto generalnega pooblaščenca za gospodarstvo, ki ga vodi bivši generalni konzul v Belgradu Franc Neuhausen. Njemu je dodeljen štab strokovnjakov za posamezna vprašanja. Ti so: šef štaba generalnega pooblaščenca ministerialni dirigent dr. Bergemann, ki je vodja trgovinsko-političnega oddelka v gospodarskem ministarstvu. Za dežurne in valutne zadeve poslujeata ravnatelj pri Reichsbanki Söngen in vodja deviznega oddelka na Dunaju dr. Wolf. Referent za industrijo in surovine je dr. Gemünd.

Posle nekaterih ministrstev vodijo komisariji, in sicer finančno ministarstvo bivši minister financ Dušan Letica, kmetijsko in trgovinsko ministarstvo inž. Miloslav Vasiljevič, ravnatelj belgrajskega veleposelstva in docent tehnične fakultete, prometne zadeve dr. Laza Kostić, vseučiliški profesor, posle gradbenega ministarstva pomočnik ministra v pokroju inž. Stanislav Josipović in posle socialnega ministarstva pomočnik dr. Stevan Ivanič. Tudi mnogo drugih uradnikov se je že prijavilo v novo službo.

Najmanj je še škodovala vojna srbskemu kmetijstvu. Vendar pa kmetijstvo ne bo dalo presežkov, računati je le na izvozni presežek pri češpljah. Za izvoz bo na razpolago največ rudniških proizvodov, ker so ostali veliki rudniki Srbiji: Bor, Treptč. Večina rudnikov že obratuje v polnem obsegu.

Razdelitev vvoznih kontinentov v Italiji. Ministarstvo za izmenjavo in valute sporoča, da so izključene pri razdelitvi vvoznih kontinentov židovske tvrdke. Tudi so izključene od izvoznih dovoljenj.

Podaljšanje roka za prijavo dolgov in terjatev ter vrednostnih papirjev. Ker ni bilo moč gove v kratki dobi do 26. maja izvršiti vse prijave dolgov in terjatev izven področja Ljubljanske pokrajine ter tudi vrednostnih papirjev, je sedaj Visoki Komisariat podaljšal rok za

ELEGANTNA PRECIZNA URA

ETERNA

Dobije se samo v boljših trgovinah te stroke

Ozke meje človeške pameti

Ves svet drgeta še od posledic prejšnje svetovne vojne. Še tiste rane niso zaceljene, ki so bile takrat zasekane, še tiste sirote niso vse preskrbljene in še so vdove, ki nimajo vse kruha. In koliko, koliko milijonov denarja je že šlo zanje in koliko jih je šlo za invalide! Istočasno pa se je svet že iznova oboroževal in zdaj je vojna še mnogo hujska kot prej in je že zajela ves svet. In kdo je kriv — ali Bog?

Če bi izginilo s sveta vse trpljenje, ki so ga zaseli ljudje sami; če bi izginilo vse tisto trpljenje, ki ga ljudje trosijo po svetu iz sovraštva, nevoščljivosti, gospodstvaželjnosti, iz pohlepa po denarju in iz raznih drugih strasti — potem bi brez dvoma izginilo devetdeset odstotkov vsega pozemskega trpljenja in človeškega tarnanja s sveta. Kako bi se vsi veletoči trpljenja spremenili v potočke, če bi se ljudje zmenili za tiste jezove, ki jih je Bog zgradil zoper vso obubožanost življenja, zoper posurovelost človeške bitnosti, zoper sovraštvo in pohlep! A če ljudje v svoji omejeni pameti sami poderejo te jezove; če ljudje odpravijo božje postave kot prazne čenče in izmišljotine — in če se potem vse razdere in podere in po tepta — ali moremo potem še pozivati Boga na odgovor, češ da nas biva s »šibo božjo«? Nikakor. Na korobaču, ki ga nazivamo »božjo šibo«, moremo na slehernem jermenčku pokazati, da je ta jermenček izdelek človeških rok, da izhaja iz tistih tvornic, kamor Bog ni imel nikoli dostopa. In kdor preiskuje držaj tega korobača, bo zapazil na njem samo odtise človeških rok, pa niti trohice od božje roke.

Na milijone ljudi strada, na milijone se jih pogublja, na milijone ljudi živi pasje življenje. Ali so to »božje preizkušnje«? Ni to od Boga, ampak je vse to posledica človeških gospodarskih načel, ki se niti malo ne zmerijo za božje postave. Ali na milijone ljudi zato strada, ker je nemara Bog tako storil, da je postala zemlja nerodovitna? Ali je zato premo vsega tistega, čemur pravimo »naš vsakdanji kruh«? Na milijone ljudi je stradalo, a v Kanadi in v Združenih ameriških državah so sežigali cele gore pšenice; v Braziliji so pomelili v morje na sto tisoče stotov kave, a v Argentini so pobijali na deset tisoče glav mlade živine in jo nato zagreblili. V istem času so na drugem koncu sveta dajali ljudem uradna potrdila za beračenje, a poleg teh krajev so poklali 100.000 prasičev, da bi se povisale cene. Vse je bila ena sama blodnja, vse človeštvo je blaznelo v ponorelem gospodarstvu. Tudi tozadevno so bili podrti jezovi, ki jih je bila postavila božja roka. Ali se ni veselilo človeštvo spričo slehernega žerjava, ki je opravil v treh urah toliko dela, kolikor ga je sicer opravilo sto delavcev v treh dneh? Ali niso vseprek hvalili tiste statve, ki so opravile v enem dnevu toliko dela kot sicer petdeset tkalcev v sedmih dneh? In vendar človeštvo s tem ni postalo boljše in se je izkazalo, da »človeku nič ne koristi, če ves svet pridobi, pa pri tem izgubi svojo dušo«. Kjer se ne upošteva postava o človeški ljubezni, o obzirnosti do bližnjega, ondi je ladja v najmanjšem vetru že v nevarnosti. Le ena pot je iz vse zmede: da bi se človeštvo držalo božje postave.

Če bi izginilo tisto trpljenje, ki si ga človeštvo samo prizadene! Koliko zdravja se uniči v času same naglice! Koliko živcev je razcefranih, koliko ljudi muči same sebe in druge! Koliko trpljenja povzroča razbrzdano uživanje! Rod za rodom prenaša posledice take razbrzdanosti. Tisti otrok, ki je dva dni in dve noči venomer ječal v bolnišnici, je podedoval spolno bolezen po materi, mati se je okužila pri možu. Tako se vrsti trpljenje veriza za verigo od človeka do človeka. Zakrivila ga je omejena človeška pamet. Poglejmo se in tudi naš narod se bo moral ob tem pogledu trkati na prsa.

prijavo dolgov in terjatev do 31. maja, rok za prijavo vrednostnih papirjev pa do 7. junija.

Iz trgovinskega registra. Pri Unionu, hotelski in stavbinski d. d. v Ljubljani je bil izvoljen za upravnega svetnika namesto umrlega Antona Kralja Širca Ignacij, višji finančni svetnik v Ljubljani. — Tovrnična tanina, Medvodce, družba z omejeno zavezo, je prenesla svoj sedež iz Medvod v Ljubljano. — Osnovna glavnica trdke Salamon & Lampe, družbe z om. zavezo v Ljubljani je bila zvišana od 400.000 na 650.000 din.

Likvidacija: Standard oljarne, družbe z om. zavezo v Medvodah.

Nove avtomobilske tablice za Ljubljansko pokrajino so že v delu in je pričakovati, da bodo v kratkem dodeljene lastnikom motornih vozil v Ljubljanski pokrajini. Nove avtomobilske tablice bodo nosile naziv: LB (Ljubljana) za razliko od naziva LA (Lazio), t. j. za pokrajino Lazio (rimska okolica).

Gospodarske novice s Hrvaškega. V Zagrebu je bil ustanovljen poseben inspektorat za narodno gospodarstvo. V njegovo pristojnost spadajo vsi industrijski in finančni posli, v kolikor zadevajo vojsko, narodno obrambo in javno varnost.

Umetno morje

Največji rezervar vode na svetu bo kmalu narjen in bo obsegal 4 milijarde kub. metrov vode. To malo morje, ki obsega 4750 kvadratnih kilometrov, to je več kot osemkrat toliko, kot obseg Zenevskega jezera, je blizu Ribinski, ki je veliko pristanišče ob Volgi v pokrajini Jaroslav. Preden so začeli delati ta rezervar, je bilo treba izseliti sto petdeset tisoč ljudi. »Ribinsko morje«, kot se imenuje, bo dajalo vodno silo za velikansko elektralno, ki bo v prid trgovanju in gospodarstvu v pokrajini Kalinin in Vologda.

V šoli.

Učitelj: »Jožek, kako se glasi bodoči čas stavka, jem opoldne?«
Jožek molči.

Učitelj: »Kdo ve odgovor?«
»Jurček: »Jedel bom zvečer.«

Dobroline novice

Koledar

Cetrek, 29. maja: Maksim, škol in m.; Marija Magdalena, Pazi, d.; Teodorija, sveta žena in m. Petek, 30. maja: Ivana Orleanska, dev.; Feliks I., papež in mučenec.

Novi grobovi

† V Begunjah pri Cerknici je umrl v starosti 89 let gosp. Janez Debevec. Pogreb bo danes dopoldne. Naj v miru počiva. Zalujočim naše iskreno sožalje!

Pogrešanci se oglašajo

Iz Kosovske Mitrovice: Aleš Franc, Bojan Ivan, Baberšek Jurij, Bobnar Janez, Bajc Lojze, Bakovski Janez, Brlogar Janez, Borknik Mihael, Bogovski Franc, Berčon Miha, Bajžel Martin, Blatnik Franc.

Cokan Franjo, Čurk Franc, Čatež Milan, Čop Jože, Čokar Josip, Čančar Ludvik, Dolinar Lovšin, Drobni Vinko, Dojak Leopold, Drolenč Jurij, Dukaš Martin, Dobravec Pavel, Dolon Milan, Erkelave Franc Eder (Edo) Feliks, Esih Ivan, Fideršek Anton, Fajgelj Valentin, Gregorč Ivan, Gerjavič Miha, Godec Franc, Gruden Anton, Gahrovšek Franc, Glavač Franc, Galič Karel, Hren Albin, Hrone Franc, Hrihar Jože, Hoelbi Alojz, Horvat Viktor, Hrovatin Jakob, Horvatič Stefan, Hočevar Vladislav.

Ivnik Gusti, Jakopin Franc, Jereb Peter, Jenko Gabriel, Jelen Rudolf, Jorman Janez, Janžek Stanko, Janč Lojze, Jamnik Leopold, Jodi Ludvik, Jerša Franc.

Kranjšček Ivan, Kokal Friderik, Kastelic Anton, Kunatelič Alojz, Kozjak Franc, Koren Jože, Kert Franc, Kostanjšek Aleksander, Krne Ferdo, Kern Josip, Kralj Jože, Krumpelj Franc, Kokol Franc, Kramer Jurij, Krajnc Martin, Knez Ivan, Križan Jože, Koc Alojz, Koložan Goza, Kožuh Mihael, Koren Andrej, Kunčič Mihael, Lavrič Anton, Lipovšek Miha, Lavšar Bogdan, Lebar Ignac, Lovšin Adolf, Lipovšek Mihael, Ljazar Leon, Lutar Franc, Lovrač Albin, Miklavčič Janez, Modic Franc, Marolt Anton, Miklavčič Alojz, Martinek Jože, Novak Mirko, Novak Ivan, Nareks Bogomir.

Osrđakar Alojz, Ogrinc Jože, Oman Anton, Ozič Rudolf, Ogulin Jože, Puh Janez, Podkrižnik Karel, Poglavšek Martin, Prebil Alojz, Pšenica Vinko, Pate Franc, Primožič Alojz, Palčič Ivan, Pesek Stefan, Peneš Ivan, Pančur Leopold, Poklukar Janez, Poš Janez, Ploj Karlo, Popret Miha, Rakovnik Ivan, Rajčec Filip, Rošan Janez, Riško Vincenc, Radovanovič Radko.

Suva Stanko, Savjare Janca, Strašek Henrik, Sedelj Ludvik, Seznan Martin, Struna Andrej, Sajko Simon, Slemenik Stanislav, Štek Josip, Šustar Anton, Štimac Dragutin, Strekelj Valentin, Škrabar Adolf, Štrkelj Stefan.

Tkalac Rudolf, Tutin Anton, Tot Janez, Tomš Janez, Tekator Lojze, Tomazin Matija, Trpin Egidij, Trpin Peter, Tomažević Zdravko, Vodošek Herman, Vetrnik Jože, Vosenjak Janec, Zaver Franc, Zelenjak Vinko, Zabri Martin, Zen Ivan, Ziberna Franc, Zvan Franc.

Svoje naj se zglasijo v pisarni Rdečega križa v Ljubljani.

— Za pogorele na Igu so darovali: Neimenovani 500 din. Bevc Joško, dentist, Gosposvet-ska 4, 100 din. dr. Miloš Stare, 200 din. dr. Voršič Jože 100 din. Skupaj 900 din. Bog plačaj!

— Delo dobi pri Borzi dela v Ljubljani: 30 tesarjev in 20 delavcev. Prijavijo naj se čimprej. — Borza dela poziva vse tiste brezposelne, ki se do sedaj še niso prijavili, da storijo to takoj. Prijave potrebuje zaradi evidence.

— Sedemletni deček preživel mesec dni v kleti pod porušeno hišo. Pri razkopavanju ruševin v Belgradu se nudijo delavcem strahotne, nepozabne slike. Te dni so našli delavci v kleti neke porušene hiše sedemletnega dečka, ki je vzdržal mesec dni sam v tej strašni ječi. Deček je tako obnemogel, da ne more niti govoriti. V kleti se je preživljal s surovim krompirjem in repo ter s kislim zeljem, vložnim v kad. Zadnje dneve pred rešitvijo je ležal večinoma v nezavesti zaradi pomanjkanja izdatne hrane in svežega zraka.

— Uradnica, ki je v času vojne izgubila vse svoje premoženje, tako obleko in perilo, vlijudo prosi dobrosrčna srca kakršnekol pomoči. Naslov prizadev v uredništvu Slovenca. Darila se hvalčno sprejemajo istotam.

— Redova Franca Žužka, še zmerom ni domov. Prosimo predvsem njegove tovariše Alojzija Šmalca, Franca Murina in Slavka Serca, da bi sporočili, kaj se z njim zgodilo. Redov Žužek je bil pri četi prekomandovanih vojakov, 19. p. polk Vojvode Putnika v Kragujevcu. Nazadnje je bil pri štabu divizijske šumadijske oblasti kot mizar v Kragujevcu. Njegove tovariše prosimo, da bi sporočili, kar vedo o njem, Ivanu Žužku v Jakičevem št. 1, p. Velike Lašče.

temu pa je na stadionu ob nedeljah dokaj živahno življenje. Kot športni nasprotniki se na igrišču večkrat srečajo nogometaši tukajšnje vojaške posadke in domači športniki, ki si kar ad hoc sestavijo moštvo in svoje moči pomerijo z onimi tukajšnje posadke.

Kmetijska šola na Grmu bo z novim tečajem pričela v torek, dne 3. junija. O pričetku pouka je zavodsko ravnateljstvo objavilo vse učence s teritorija Ljubljanske pokrajine.

Mesni občinski proračun, ki je bil pravočasno sprejet in predložen nadrejeni oblasti v odobritev, zaradi razmer, ki so zavladale zaradi vojne, še ni potrjen. Ker pa zakon o občinah določa, da se proračun smatra za potrjenega, če ga pristojna oblast po preteku enega meseca ne odobri, se občinska uprava že ravna po določenih proračunskih predloga za leto 1941, ki velja letos le do 31. decembra in ne več do aprila prihodnjega leta. Novi proračun velja torej le za 9 mesecev, kar je dovedlo do znižanja letošnje proračunske vsote.

Ogled pogorelega poslopja mestanske šole. V torek se je v Novem mestu mudila komisija iz Ljubljane, ki si je ogledala ruševine, ki so ostale od nekdanjega modernega poslopja tukajšnje mestanske šole. Oblasti bodo ukrenile vse potrebno, da bo izvršena potrebna pre- in dozidava ruševin, kar je za normalno šolsko življenje v Novem mestu nujno potrebno.

Dobro okus

je posebna prednost odvalnega sredstva Darmol. Vrh tega deluje mlo in brez bolečin. Zato uživajo odrasli in otroci radi Darmol.

Ljubljana

Dobrodolni koncert Sl. Lukmana

Tenorist Slavko Lukman nastopi na dobrodelnem koncertu v soboto, 31. maja ob pol osmih zvečer v franciskanski dvorani. Pevec ima zelo prijeten in simpatičen glas. Uspešno se je že udeleževal na raznih koncertnih odrih, tudi v inozemstvu. Za sobotni koncert si je izbral iz svojega pestrega programa nekaj izbranih pesmi, zapel nam bo pa tudi nekaj učinkovitih opernih arij. Pri klavirju ga bo spremljala gđc. Erika Spec, ki bo zaigrala tudi nekaj solo-točk iz Mozarta in Griega.

Predprodaja vstopnic je v trgovini Siličgaja v Franciskanski ulici, na dan koncerta pa pri večerni blagajni pred franciskansko dvorano. Koncert bo pester in zanimiv in bo gotovo pritegnil zanimanje občinstva, zato opozarjamo, naj si pravočasno preskrbi vstopnice.

1 »Šesto nadstropje« kot ljudska predstava. V petek, 30. t. m. ob 15 bodo uprizorili Gehrijevo igro »Šesto nadstropje«, ki ima tri dejanja. 9 slik. To delo spada med posebno uspele predstave v letošnji sezoni, zavzema eno izmed najvidnejših mest, pri kateri se občinstvo odlično zabava. V igri se družijo življenjska resnoba s tragikomiko vsakdanjega življenja.

1 Življenje, veselje in žalost ter ljubezen mladega študenta in njegovega prijateljskega kroga, je podana v veseligr »Bog z vami, mlada letala«, ki sta jo napisala Camasio in Oxilio. Zelo prikupno delo očituje italijansko lahkotnost in prožnost, veliko prisrčnost in tehnično izdelanost.

1 V petek, 30. t. m. ob 19.30 bodo peli v Operi Dvořakovo »Rusalko«, prelepi lirčno opero mehkih občutij, katere dejanje je povzeto iz slovanskega mitološkega sveta. Čudovite melodije, v katerih se preliva ves mik in čar skrivnostni polne nočne narave, temnih gozdov, šepetajočih studecev in srebrne mesečine, se nedosežno ubrano družijo z neutišnim hrepenenjem nesrečne Rusalke po ljubezni in koščku zemске sreče. Za to ljudsko predstavo veljajo globoko znižane cene od 26 din navzdol.

1 Jaje primanjkuje na trgu zadnje dni, ker jih prodajalke oddajo po hišah takim gospodinjam, ki lahko prezirajo predpise maksimalne cene. Jajčarice in prekupevalke pa krošnjarijo z jajci tudi od trgovine do trgovine, zato opozarjamo trgovce, naj jaje ne preplačujejo, drugače bodo izročeni sodišču zaradi prekupevanja in veriženja. Gospodinjje pa moramo spet opominjati, naj ne preplačujejo in ne kupijo živil, ker je to strogo prepovedano ter jim bodo nakupljena živila odvzeta, same bodo pa strogo kaznovane. Samo gospodinjje brez srca za manjpremožne sloje polnijo skrivne šrambe z nedovoljenimi velikimi zalogami, da se mnogo živil pokvari in propade ter tako te gospodinjje na dve strani odjedajo živeč onim, ki si ne morejo nabaviti večjih zalog. Zato naj premislijo, da so tudi javni uslužbenci med tistimi, ki se ne morejo zalagati z živili, zato jih bodo gotovo znali poiskati. Sicer pa preplačevanje obeta tudi drugo veliko razočaranje, ker je v teku akcija, ki naj Ljubljano založi s poceni jajci iz Bosne in Hrvatske.

1 Cepljenje zoper koze v ljubljanski občini se prične v ponedeljek, 9. junija in v pregledi traja do 21. junija. Razpored cepljenja, kje in kdaj bo, je razviden z razglasovi opozarjamo pa, da je cepljenje obvezno za vse v letu 1940 rojene, ki doslej še niso bili cepljeni, kakor tudi za vse one, ki so bili rojeni v letu 1941 in so stari najmanj tri mesece. Cepljenje je brezplačno. Cepljenji morajo biti vsi otroci, ki še niso bili cepljeni, in pa oni, pri katerih cepljenje doslej ni bilo uspešno, ne glede na to, ali starši določijo ali ne. Cepljenju morajo prinesiti otroka čistega v čisti obleki, in sicer na najbližjo cepilno postajo, prav tako pa na isto postajo tudi k obveznemu pregledu. O opravljenem cepljenju in pregledu določa starši pisмено potrdilo, ki ga morajo dobro shraniti. Cep-

Italijanščina brez učitelja

V našem 6. nadaljevanju smo že omenili osebne zaimke. Nocoj si jih moramo ogledati natančneje. Ze znane vam oblike bomo razdelili v dva glavna oddelka: v zaimke, ki se rabijo v prvem sklonu (osebne, pronomi personalni soggettivi), in v zaimke, ki se rabijo v ostalih sklonih (dopolnilne, pronomi personalni oggettivi).

Zaimki, ki se rabijo v prvem sklonu, pa imajo spet nepoudarjeno in poudarjeno obliko (forma atona, forma tónica).

Nepoudarjeni osebkovi osebni zaimki se lahko brez škode opuščajo. Rabijo se z glagolom, kjer — kakor v slovenščini — niso nujno potrebni. Poglejmo:

(io) porto	(iaz) nosim
(tu) porti	(ti) nosiš
(egli) porta	(on) nosi
(esso) porta	(ona) nosi
(essa) porta	

Pripomba. — Egli se rabi za osebe v moškem spolu; esso za stvari in živali v moškem spolu; essa za osebe v ženskem spolu; ella se malo rabi, služi pa za osebe v ženskem spolu.

(noi) portiamo	(mi ali me) nosimo
(voi) portate	(vi ali ve) nosite
(essi) portano	(oni) nosijo
(esse) portano	(one) nosijo

Ponavljam: v slovenščini in v italijanščini se ti zaimki brez škode opuščajo.

Poudarjeni osebkovi osebni zaimki se ločijo od nepoudarjenih samo v 3. osebi ednine in v 3. osebi množine. Rabijo se prav tako kakor v slovenščini takrat, če hočemo osebo poudariti. Na primer:

Chi è? — Sono io!	Kdo je? — Jaz sem!
Sei tu?	Si ti?
E dov'è lui?	In kje je on?
E lei?	In ona?
Chi è? — Siamo noi!	Kdo je? — Mi smo!
Siete voi?	Ste vi?
Dove sono loro?	Kje so oni (ali one)?

Zaimkove oblike za ostale sklone so spet drugačne. V prvi vrsti nas zanima dajalnik (3. sklon, il dativo) in tožilnik (4. sklon, l'accusativo). Kakor v slovenščini, ločimo tudi tu poudarjeno in nepoudarjeno obliko.

Dajalnik — dativo.

Poudarjene oblike.	
(Egli) racconta a me	(On) pripoveduje meni
a te	tebi
a lui	njemu
a lei	njej
a noi	nam
a voi	vam
a loro	njim.

S temi oblikami primerjajte zdaj naslednje nepoudarjene oblike:

(Egli) mi racconta	(On) mi pripoveduje
ti	ti
gli	mu
le	ji
ci	nam
vi	vam
racconta loro	jim pripoveduje.

Opomba. — Nepoudarjeni zaimki stojijo pred glagolom (če le-ta ni v nedoločniku, velniku, gerundiju ali preteklem deležniku), le 3. os. množine (loro) stopi za glagol!

Tožilnik — accusativo.

Poudarjene oblike.	
(Egli) chiama me	(On) mene kliče
te	tebe
lui	njega
lei	njo
noi	nas
voi	vas
loro	nje.

Primerjaj zdaj naslednje tožilniške nepoudarjene oblike z dajalniškimi:

(Egli) mi chiama	(On) me kliče
ti	te
lo	ga
la	jo
ci	nas
vi	vas
li	jih (za moški spol)
le	jih (za žen. spol).

Skloni s predlogi

(rodilnik — genitivo z »di« in zveze z ostalimi predlogi) uporabljajo poudarjene oblike; na primer

(Egli) canta con me	(On) poje z menoj
con te	steboj
con lui	z njim
con lei	z njo
con noi	z nami
con voi	z vami
con loro	z njim.

Ključ k vajam v 24. nadaljevanju.

Igraje ves dan (= Ker se ves dan igra), izgubljaj svoj čas. Živé (= Ker živi) v mestu, ne pozna pomladi na deželi. Ker ni zadovoljen s svojo knjigo, posluša radio. Odkrivi (= Potem ko so odkrili) tatu, si policisti bližajo. Ker je pravočasno odšel, bo gotovo prišel k vlakcu.

Spendendo tanto danaro non resterà ricco. Difendendo suo padre cominciava a gridare. Non credendo ai suoi amici entra in pericolo. Avendo scritto a suo fratello è molto contento. Essendo uscito dal caffè incontra suo cognato.

Popravi! V 24. nadaljevanju, v 5. vrsti (od zgoraj šteto) popravite »asolta« v »ascolta«.

ljenje izven na razglasu omenjenih dni in ur je tudi vsak dan med uradnimi urami na mestnem fizikatu, vendar pa ni brezplačno. Starši onih otrok, ki jih bo cepil zasebni zdravnik, morajo mestnemu fizikatu takoj predložiti dokazilo o uspešnem cepljenju. Otroke, ki bi jih iz tehtnega razloga, na primer zaradi bolezni ne bilo mogoče cepiti, je treba opravičiti pri javnem cepljenju ali pa med uradnimi urami na mestnem fizikatu v Mestnem domu. Kdor se pregreši zoper pravilnik o zaščitem cepljenju zoper koze, posebno če otroka ne prinese k cepljenju in pregledu, ali se o pravem času ne opraviči, bo kaznovan po določenih zakona o zatiranju nalezljivih bolezni.

1 Najdena koleša. Na glavno poveljstvo Kralj. Karabinerjev je bilo zadnji čas pripeljanih več najdenih koles, katerih lastniki so neznani. Koleša imajo večidel le tovarniške številke, a evidentne številke so odstranjene. Črno pleskano, 1000 din vredno moško kolo »Bismarel«, je bilo pretekli teden najdeno na Tržaški cesti pred neko hišo. Ima tov. številko 40.873 in je brez ev. tablice. — V Kotnikovi ulici je bilo najdeno pred neko hišo črno pleskano kolo »Dürkkopp«, vredno 1000 din, s tovarniško številko 1.484.873, a brez evidentne številke. Na Sv. Petra cesti je bilo dalje najdeno kolo znamke »Siemag«, črno pleskano, vredno 700 din, s tovarniško številko 41.265. Lastniki naj se javijo na glavni policijski, kriminalni oddelci.

Gledališče

Drama. Četrtek, 29. maja: ob 19.30 »Učelnjak«. Red Četrtek. — Petek, 30. maja: ob 15 »Šesto nadstropje«. Izven. Ljudska predstava. — Izredno znižane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 31. maja: ob 19.30 »Bog z vami, mlada leta! Premiera. Red Premierski. — Opera. Četrtek, 29. maja: Zaprt. — Petek, 30. maja: ob 19.30 »Rusalka«. Izven. Ljudska predstava po izredno znižanih cenah.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta 48.

Poizvedovanja

Našla se je rdeča damska denarnica z manjšo vsoto denarja. Izve se v upravi Slovenca. Kanarček se je zaletel v neko stanovanje na Miklošičevi cesti. Lastnik dobi naslov v uredništvu »Slovenca«.

Iz Spodnje Štajerske

Tegethofov spomenik pride spet kmalu na svoje staro mesto na bivšem jugoslovanskem trgu v Mariboru. Še vedno odvažajo ruševine prejšnje pravoslavne cerkve, ko bodo pa ta dela končana, bodo na prejšnjem prostoru postavili spomenik s Tegethofovim bronastim poprsjem, ki se sedaj še vedno nahaja v mestnem muzeju.

Iz zdravniške službe. Sanatorij primarija kirurškega oddelka mariborske bolnišnice dr. Cerniča v Gosposki ulici je prevzel dr. Greiner, sin znanega mariborskega trgovca. V mariborski bolnišnici so začasno ostali v službi ti-le zdravniki iz predprejavnega časa: dr. Cunderč, dr. Bezljaj, dr. Banič, dr. Štokova, dr. Wallandova, dr. Kerže, dr. Carli, dr. Klementič, dr. Radšcl, dr. Držeknik in dr. Štepan.

Iz Hrvatske

Dr. Lorković o politiki dr. Pavelića. Izmed zborovanj, ki so jih imeli ministri in druge znane politične osebnosti po raznih mestih hrvatske države, je posebno omembe vredno zborovanje, ki mu je predsedoval državni tajnik za zunanje zadeve dr. Lorković, čigar govor v Požegi je bil živahnim zanimanjem poslušalo nad 10.000 ljudi. Med drugim je dr. Lorković dejal: Neposredna posledica

poglavnikove politike je bila ustanovitev svobodne hrvatske države, medtem ko je politika drugih strank le utrjevala verige, v katere so Srbu uklenili hrvatski narod. Poglavnikova politična jasnovidnost je obvarovala Hrvatsko, da bi jo države osi smatrala za sovražnico. Narod je zato hvalil poglavniku in njegovim velikim zaveznicom in ta hvala ostala od roda do roda. Obnovitev kronske Zvonimirja predstavlja suvereniteto države in jamči za njeno neodvisnost. Ko je dr. Lorković pojasnjeval gospodarsko obnovitev, je poudaril, da je vlada že določila štiri milijarde za javna dela in da ta vsota daleč prekaša vse, kar so v dvajsetih letih Srbi dovolili Hrvatom. Ta vsota je dvakrat višja od tiste, ki jo je določila bivša banovina za celo leto. Odslej naprej bodo na Hrvatskem vladali samo Hrvati, ne pa Srbi in židje (paraziti), ki so živeli od truda hrvatskih kmetov in delavcev. Dr. Lorković je končal z izjavo, da je ustanovitev nove države najbolj slavno poglavje hrvatske zgodovine.

Podružnice hrvatskih bank v zasedenih ozemljih. Hrvatska vlada se je te dni začela pogajati z Italijo in Nemčijo, da se uredi vprašanje podružnic nekaterih hrvatskih bank, ki imajo svoj sedež v Italiji ali Nemčiji.

Hrvatsko orožništvo. Pretekli torek je bil v navzočnosti maršala Kvaternika prvi uradni pregled oddelkov orožništva neodvisne hrvatske države.

Ravnateljstvo za javna dela. Uradni list je objavil dekret, po katerem je poglavnik dr. Pavelić sam osebno prevzel vodstvo važnejših javnih del v neodvisni hrvatski državi.

Romunsko zastopstvo v Zagrebu. V Zagreb sta došla romunski konzul Caralunga, prej konzul v Belgradu, in Zeno Campeano, tajnik bivšega romunskega poslanstva v Belgradu. V par dneh pričakujejo romunskega pooblaščenega ministra in poslanika, ki bo prišel iz Rima.

Djakovski katedralo popravljajo. Te dni so začeli popravljati zgodovinsko katedralo v Djakovu. Kakor je znano, so katedralo močno poškodovale granate iz srbskih topov, ko se je bivša srbska vojska umikala.

V Dubrovniku so podrl spomenik kralja Petra I. in na njegovo mesto postavili kip sv. Blaža, zaščitnika Dubrovnika. Odstranili so tudi kamnite spominske plošče, ki so bile vzidane v spomin prihoda srbskih čet v Dubrovnik.

Prvi vojni ujetniki razbite jugoslovanske vojske, ki so jih Italijani izpuščali na svobodo, so prišli te dni v Dubrovnik. Med njimi je tudi več častnikov.

Barvana obleka

Prava barva je samo tista, ki ostane na tkanini tako dolgo, kakor dolgo ostane tkanina sama. Pri tem pa se predpostavlja pravilno postopanje z barvanim blagom, ker pravih barv v tem smislu, kakor smo zgoraj povedali, sploh ni, z nepravilnim postopanjem pa se lahko uniči vsaka barva. Barvano blago je izpostavljeno različnim kvarnim vplivom. Najnevarnejša in najpogostejša sovražnica barvane blaga sta svetloba in pranje. Zato je pri barvanju tekstilnih surovin najvažnejše, da so pobarvane s takimi barvami, ki jim svetloba in pranje najmanj škodujeta. Pri nekaterem tekstilnem blagu, ki se sploh ne pere ali pa le na redko, kakor na primer tkanine za dekoracije ali za preobleko pohištva, je treba paziti, da so pobarvane s barvo, ki je odporna proti svetlobi in soncu, druge, ki jih pogosto peremo, da so odporne za pranje. So še tretje vrste tkanine, za katere se zahteva obojna lastnost, kot na primer pri volnenih tkaninah za srajce in bluze. Športne in kopalne obleke, barvana pokrivala itd. Pri tkaninah, ki jih nosimo izven hiše, kakor obleke, uniforme, barvane naramnice itd., je važno, da so odporno barvane zoper znoj, prah, nesnago in trenje.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

Zanimiva in zabavna ljubavna zgodba

Lepa Suzy

Gilbert Gil, MICHELE MORGAN, Georg. Lannes (s slovenskimi napisi)

Kino Matica, telefon 22-41

MADAME BUTTERFLY

Maria Cebotari, Fosco Giachetti, L. Engliash, Luigi Almirante, režija: Carmine Gallone.

Kino Sloga, telefon 27-30

Film globoke in ganljive vsebine

Za otrokovo srečo

Film je opremljen s hrvaškim besedilom

Kino Union, telefon 22-21

Novo mesto

Solske razmere. Ker sta novomeška ljudska in meščanska šola izgubili streho, vladajo v novomeškem šolskem življenju težavne razmere. Meščanska šola išče gostoljubja v gimnazijskem poslopju, ki pa je deloma tudi uporabljeno za nešolske namene in je tako stiska še toliko večja. Meščanskolski in gimnazijski pouk je sedaj za razne skupine obeh šol od osmih do 12. od ene do pol štirih in od pol štirih do šestih. Ljudska šola, ki je bila prej nastanjena v sedaj porušeni in pogorelem poslopju meščanske šole, v mestu samem sploh ni mogla dobiti zatočišča in si je zato morala najeti streho v Šmihelu, kamor sedaj otroci iz mesta hodijo v šolo.

Lep pogreb uglednega Novomeščana. V nedeljo dopoldne so ob veliki udeležbi pogrebevali na novomeškem pokopališču pokopali okrajnega tajnika v pokoji, g. Antona Sproca. Naj blagemu pokojniku sveti večna luč, sorodnikom neša iskreno sožalje!

Sportno življenje pri nas je oživelo. »SK Elani« svojim delom in treningi še ni pričel. Vkljub

KULTURNI OBZORNIK

Razstava Slovenskega lika

V palači »Bafec« razstavlja skupina »Slovenskega lika« (po katalogu) 65 umetniških del v najrazličnejših tehnikah in panogah. Osrednja osebnost in vodja te skupine je znani ekspresionistični bореc, slikar in kipar Fr. Kralj. Ostali razstavljalci so vsi brez izjeme umetniški učenci in študirajo oziroma so študirali na akademijah v Zagrebu in Beogradu. Prve umetniške pobude in vzore so prejeli na edini slovenski višji umetniški instituciji — na Srednji tehnični šoli, kjer so bili tudi vsi učenci Fr. Kralja.

Zanimivo umetniško vero je v uvodni besedi povedal slikar Perko L. in mislim, da je programatičnega značaja. Izpričuje veliko ljubezen do domače zemlje in »odvisnost« umetniške govorice od bistvene podobe naše domovine. — »Iščemo svojo pot v višino in globino, verujemo v svoje delo — v našo molitve! Ponosni smo na svojo grudo, verujemo v svoj vzvišeni in lepi smoter, ko z njim odpiramo list nove dobe, ki naj izžareva iz Tebe, slovenska zemlja, polna blagoslova.« Program torej, ki je zelo lep, zdel in izčrpen. Ob njem se oblikuje najmlajša umetniška generacija, ki je sicer danes »še nič«, pa bo nekdo gotovo zavzela mesto v neprestanem opajanju in razvoju slovenske umetnosti. Smernice za tako umetniško opredelitev pa so gotovo plod duhovno umetniške usmeritve Fr. Kralja, kar je razvidno tako iz njegove umetnosti, kakor tudi iz različnih umetniških prireditev, ki se vršijo pod njegovim vodstvom.

Kralj Fr. razstavlja nekaj že znanih podob s potovanja v Italijo, zanimivo »Slovensko svatbo« ter malo plastiko in osnutke. Njegova umetnost stremi za čim adekvatnejšo nasloniljivo na neko prabliko ljudskega umetniškega čustvovanja. Zatorej reducira svet umetniških oblik na skope, toda bistvene formalne vrline. Mnogo pa je za tem iskanjem miselno-literarnega prizvoka. Marsikateri problem je možno namreč literarno zadovoljivo obdelati, tako da estetske norme ne trpijo, v likovni umetnosti pa ne najde taka rešitev zadovoljivega odmeva. Je namreč svet ljudske, narodne »praprvice«, »bistveno kmečkega« ali »primarnega« — ali kakor se že pri nas na mnogih krajih zastavljajo podobne fraze, silno nezanesljivo, najmanj pa umetniško dostopen, kadar se umetnik hoteno, programatično napoti v njegovo območje. Pri umetnosti Fr. Kralja je ta poteza že dokaj močna, čeprav je obvladana po močni umetniški individualnosti. Oddot tudi izvira kvaliteta Kraljeve male plastike, obeh Firenc (zlasti barvno!), nekaterih silajno barvno obdajenih podob »Slovenske svatbe« in nekaterih detajlov osnutkov. Iz »slabega« bistva Kraljeve umetnosti pa so nekateri osnutki, morda po »višinah življenja« upravičeni, estetsko pa absolutno nedopustni, da ne zapišem ponovno o diskordu.

Ostali razstavljalci umetniško še nikakor niso dozoreli. Perko L. razstavlja precej obširno slikarsko kolekcijo. Priznati je treba, da je od zadnje razstave napredoval. Dobre so tempera podobe, n. pr. »Rezervisti«, kjer je na dokaj neposreden način podano občutje prizorov in okolice. Nekaj podob je čisto akademskih-šolskih in bi jih ne kazalo razstavljaliti. Dokaj dognana je »Zadnja popotnica«, dočim je »Moja mati« zamisliva predvsem miselno, slikarsko pa je morda malo prenatrpana. Dolgan Milena razstavlja malo plastiko. Do umetniškega predmeta kaže neposreden, čustven, pristno ženski odnos, oblikovno izražen deloma tudi po dekorativnih prvih. Jakič V. razstavlja med drugim zanimivo »Kompozicijo«. Nekateri detajli so imenitno nakazani. »Sramežljiva« Streklja I. je statuarično šibkejša, kompozicijsko (frontalno) pa dobro obdelana.

Razstava »Slovenskega lika« je razveseljiva umetniška manifestacija, posebno zato, ker je pogumno krenila na težko pot umetniške popolnosti in uspeha, mlada, nova generacija. Prvo umetniško šolo je prejela doma, sedaj pa leži pred njimi neizmerna kulturna in umetniška zakladnica Italije. Dr. S. Mikuž.

Drugi baletni večer v Operi

Prejšnji teden je bil v našem gledališču drugi plesni večer domačega ansambla. Pripravila sta ga vodja baleta g. P. Golovin in prvi plesalec g. B. Pilato v lastnih koreografskih zasnovah. Na sporedu je bilo sedem točk. Razen dveh. Don Juana in Bolera, ki jih je koreografiral g. Pilato, so delo g. Golovina; so to »Bajke z daljnega severa« (E. Griegova lirčna suita), »Mladost odhaja« (pet elika iz baletne pantomime »Signorina Gioventù« V. Novaka), »Ljubezenska gavota« (iz baletne pantomime »Nikotina« V. Novaka), »Pastirska idila« (iz baletne pantomime »Nikotina« V. Novaka) ter F. Liszta »Druge rapsodije«. Ta plesni večer nam je pokazal prav lep uspeh večjega dela in resnejšega prizadevanja za dvig domače plesne umetnosti. Brez dvoma je k temu

Pri nerazpoloženju? Pyramidon

TABLETE

Ugl. reg. pod S. Br. 1318 od 13. XII. 1938.

mnogo pripomogla pojava g. Pilata v Operi, ki je sprožil problem našega baleta in njegovega dela. Z veseljem lahko zdaj ugotovimo uspehe, pa naj si bo to po koreografskih zasnovah ali v izvedbi solistov kakor zbora. Za takoj prva točka je nudila zanimivo zamisel Griegove »Bajke z daljnega severa«, ki so jo plesali ga. Bravničarjeva kot vila, g. Pilato kot fant, g. Remškarjeva kot dekle, kot prijatelji pa gg. Japljiva, Brarjeva in F. Čarman. Začetek te koreografije je nekoliko dolgovozno in nepričujoče učinkujoč, dočim je druga polovica mnogo boljša in močnejša, posebno učinkuje ples gozdnih bitij. Novakova »Mladost odhaja« je dobro zasnovan in plesno dobro postavljen prikaz šestih točk pete slike iz »Signorine Gioventù«. Lepo je podana mladost, ki jo je zaplesala izvrstna ga. Moharjeva, dočim ne učinkuje plesno pričljivo pretirano ekspresiven prikaz pisarja, ki se od plesa že preveč oddaljuje — v vsakdanje dramske gibe. Po lepo izvedeni »Ljubezenski gavoti« (V. Novak) ge. Bravničarjeve in g. Pogačarja je sledil Gluckov »Don Juane«, po zamisli znamenitega mojstra Labana, ki ga je zasnoval pantomimsko, je to delo pri nas postavil g. Pilato, toda približno se čistejši plesni zasnovi. To delo predstavlja tudi najboljšo koreografijo. »Don Juane« je bil preizkušnja tudi za baletni zbor, ki je znal rešiti včasih izrazno prav težka mesta in vendar vedno ohraniti ples sam, ne zapadajoč v tako vsakdanjo izražajno mimiko. Prav tako so tudi solisti dali do zdaj neobičajne sile poustvarjanja. Vsakdo je izpolnil svoje na kar najlepši način. Poleg g. Pilata, ki je plesal naslovno vlogo, je bila prepričljiva donna Ana ge. Moharjeve, ki je ta večer sploh po svoji pristni izraznosti, muzikalni interpretaciji tesno spojeni gibljivosti in po tehnični strani bila najboljša, dalje prav dobra donna Dolores ge. Remškarjeve in donna Elvira ge. Japljive, katerima je treba priznati močno prizadevanost in pomembno plesno kvaliteto, ki se je zlasti v zadnjem času znatno dvignila. Močno učinkujoč je bil Anin oče g. Čarmana, ki je v tej vlogi dosegel morda največji dosežani uspeh. Isto večja za g. Pogačarja kot Leporella. Izvrstna je bila scenerija. Najmočnejši deli »Don Juana« so dvo-boj, ples znorele donne Ane in ples peklenjskih duhov. V naslednji točki Novakove »Pastirske idile« sta po dobri zasnovi prav lepo podala prizor med dvema priprostima mladima človekoma. Njun ples je močno prepričal. Ravelov »Bolero« je koreografiral g. Pilato, ki pa ni dosegel po celotni zasnovi vrednosti »Don Juana«, vendar nudi veliko plesno razgibanost, ki nudi mestoma prav močne estetske učinke. Bolero je postavljen popolnoma plesno na osnovi španskih korakov. Bolero manjka orkester kakor tudi ostalim točkam razen prve in zadnje Lisztove »Druge rapsodije«, ki jo je koreografsko zasnoval g. P. Golovin; to delo je njegovo najmanj izvržno, toda dobro postavljeno in tesno naslonjeno ob stopnjevitost muzike; zato tudi tako učinkuje. Plesal je ves baletni zbor s solistoma go. Bravničarjevo, ki je poleg plesa v Ljubezenski gavoti, tu dosegla svoj največji uspeh tega večera, in pa g. Golovinom — Baletni zbor je v celotnem večeru bil najboljši o »Don Juane«, toda ob koncu (naslednji filij) moti včasih občinstvo neenotnost v ritmu in gibih. Priznanje mu pa gre za težko delo in tudi lepo izvajanje; mnogo boljši je kot v prejšnjih časih. Sploh smo lahko veseli, da je začel resno delati tudi naš balet, ki bo tudi pri gledalcu našel uvaževanja vredno upoštevaje za umetniško kvaliteto, kakršno nam je pokazal na zadnjem večeru.

Slovenska Matica sporoča: »Zaradi izrednih razmer se je izdaja knjig Slovenske Matice zakasnila. Za sedaj je mogla iziti samo Vojeslava Moleta »Umetnost«, ki stane broš. 50 din. v celo platno vezana pa 64 din. Cenjeni člani se prosijo, da upoštevajo to okoliščino in ostanejo Slovenski Matici zvesti, da bo mogla še dalje vršiti svoj program.«

živine«, so našli za posteljo vdolbino, ki je bila prekrita le s tanko steno. Spočetka so mislili, da je tu kak skrit zaklad (ker so dobili tudi te), a kako je delavce spreletela zona, ko so zgleдали pokoncu stoječe človeško okostje, ki je bilo ondi vzdano! Strokovnjaki so dognali, da je bilo okostje staro že 500—600 let in nobenega znaka niso mogli iztakniti, ki bi po njem spoznali, kdo da bi bil nesrečna žrtev. Ali je bil to kak ljubimec, ki ga je njegov tekmeček umoril in ga nemara s pomočjo hotelirja ponoči skril v steno? Ali pa je bil nesrečnež žrtev kakkega napada, pri čemer so dale povod kakke politične zdražbe ali pa pohlep po denariju? Nihče ne ve ničesar o tem in mrtvec, ki je stal več stoletij pri vzglavju marsikakega, nič hudega slutečega hotelskega gosta, je bil pred nekaj leti tiho pokopan.

Albergo dell' Orso je bil pred pol tisočletjem. Spet tvori središče tistega mestnega dela ob Tiberi, kjer stoji še mnogo, od starosti osivelih hiš, od katerih ima pač sleherni svojo zgodovino in svoje skrivnosti. (Hillebrandt.)

Slamnatí dežniki

Dežniki so že zelo stari, niso pa še stari dežniki, kakor jih imamo danes. Prej so si pomagali na druge načine. Tako so obranjeni v Italiji dežniki iz XVII. stoletja. Njihovo ogrodje je kovinasto kakor danes, na ogrodju pa ni bil razpet klot ali svila, marveč lepo spletena slama. Kadar jih je namočila voda, so bili nekoliko težji kot so današnji dežniki, sicer pa so bili prijetne oblike in ne prenerodni ali pretežki.

Strelovod na dežniku

Leta 1773. je neki francoski izumitelj sporočil svetu veselo novico, da se mu je posrečilo na priprosti način montirati strelovod na dežnik. Na vrh dežnika je v ta namen nasadil majhno železno ost, od katere je vodila kovinasta in izolirana žica v železno kroglo, od tod pa se je spajala z zemljo, da bi v primeru, če bi udarila strela v dežnik, iz osti odvajala električno iskre v zemljo. Ljudje se za novi izum niso kdo ve kaj navdušili in izumitelj je doživel popoln neuspeh. Vsak si je pač mislil, da ne bo imel preveč prijetnih občutkov, ako mu treščí strela prav nad glavo, od tod pa spolzi skozi njegove roke v zemljo...

Večni ogenj

V ameriški državi Ohio, ki je ena zveznih držav v Združenih državah severoameriških, imajo »večni ogenj«. Na vrhovih in v lagumih Perry Countyja namreč gori že od leta 1884. Vsi napori, pogasiti ta ogenj, so bil vse do današnjega dne brez uspeha. Ogenj kar naprej brez usmiljenja uničuje bogate zaklade premoga. Računajo, da je bilo doslej že uničenega premoga v vrednosti 50 milijonov dolarjev. Ogenj je izbruhnil leta 1884. med nekim delavskim štrajkom.

O nepoznanem Rimu

Albergo del' Orso

Pač se ni v poslednjih letih nikjer toliko zidalo in hkrati podiralo kot v Rimu. Medtem ko se na robu mesta dvigajo nove stavbe, ki zaradi svoje moderne treznosti stojijo kakor tuji v rimski Kampeniji, pa so v središčih mesta podirli kar cele skupine hiš in četrti mesta, da so pridobili prostor za nove ceste in trge, zakaj ozke in viljugaste ulice niso več ustrezale modernemu prometu. Človek, ki že več let ni bil v Rimu, bo našel zdaj mnogo, prav mnogo sprememb. A italijanska država skrbi tudi za vzdrževanje in obnovo mnogih spomenikov in palač in vprav pri tem, ko so podirali razne zgradbe, so odkrili zgodovinsko jako zanimiva poslopja, katera so bili v teku stoletij spreminili ali jih celo »prekrili« z drugimi stavbami.

Ena takih stavb, ki se je v njo pred nekaj leti bavilo vse italijansko časopisje, je Albergo dell' Orso (Hotel pri medvedu). Bržkone ni tega hotela poznal nihče od nas, ki je bil kdaj v Rimu, zakaj, čeprav je bil hotel zmeraj gostišče, vendar ni ostalo ničesar več od njegove prejšnje slave. To je bilo navadno gostišče, kjer so večidel bivali sami domačini.

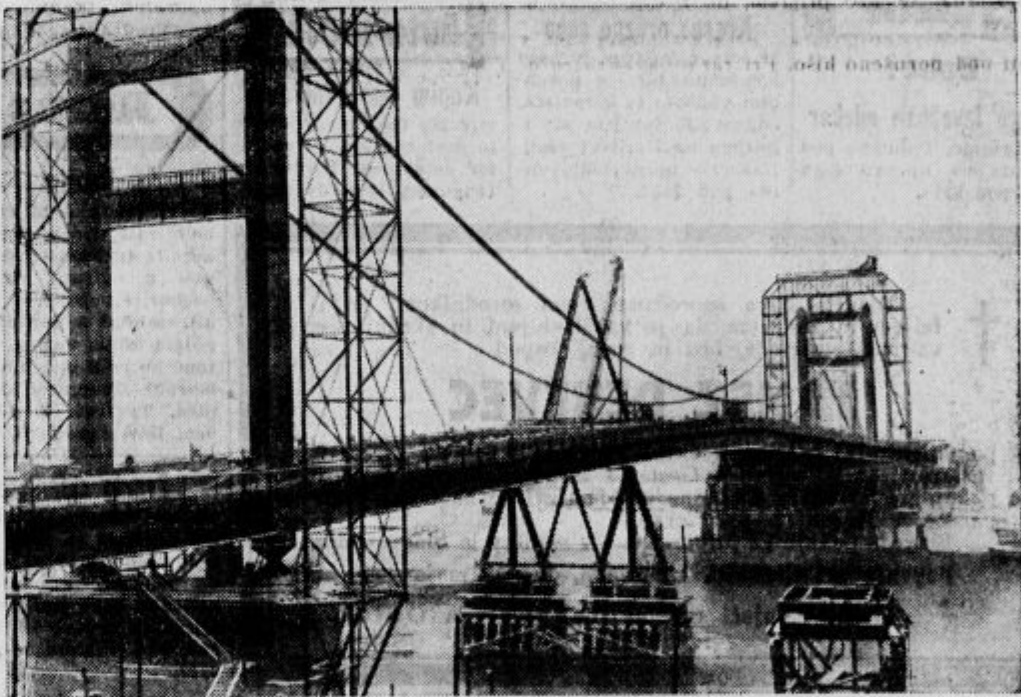
Svojo zlato dobo je preživel ta hotel od 15. do 18. stoletja. Takrat so stanovali v malih, a za tedanje pojmovanje naravnost razkošnih sohanah slavni gostje, kot francoska književnika Montaigne, Rabelais in drugi. Baj je bil tu nekoč tudi Dante in da je celo pisal tu svojo »Nebeško komedijo«. Pred leti so hoteli tu celo vzdali spominsko ploščo, pa so na to k sreči pozabili. Saj se je kasneje izkazalo, da je bil Dante že 150 let mrtvev, ko so hotel šele začeli zidati!

V tistih časih je bil Albergo dell' Orso nekakšna znamenitost Rima in je bil tudi nekako v zvezi z zgodovino papežev. Da bi nekoliko zavrlj posvetnjaško in razkošno življenje v tem hotelu, je papež Pavel IV. izdal celo neki odlok, po katerem je bilo bivanje v »Orsu« za nekaj časa vsem potnikom prepovedano. Drugi gostje pa, ki bi prišli tjakaj — po besedah tega odloka — zaradi dobrega vina ali zaradi kakkega razvedrila, pa naj bi jih odvedli v posebno sobo, ki v njej ne sme biti nobenega stola. Rimski meščani so z veliko nejevoljo sprejeli ta odlok, pa so si znali pomagati tako, da je zmeraj vsak svoj stol prinesel s seboj, nakar je dobrodušni papež ta odlok ukinil.

Tudi sodišče se je moralo nekoč baviti z

»Orsom« — in sicer zaradi »posebnih« zgodbic, ki je bil pri njih obtoženec zmeraj kak visok plemič, ki so ga nato oprostili. Iz sodnih spisov je razvidno, da so dobili posamezne sobe za eno osebo samo visoki plemiči. Nižje plemstvo in meščanstvo se je moralo zadovoljiti s sobami, kjer je bilo po pet postelj, kar je bilo še nedavno spoznati na okajenih stenah, kjer je zraven vsake postelje stala tudi običajna nočna lučka.

Krasni okrasni po stenah, stropih in tleh so se ohranili skozi vsa stoletja in pri tem so odkrili velike mojstrovine, ki so jih morali kaj skrbno spravljati na dan. Pri tem pa so našli še na posebno odkritje: V neki sobi za eno osebo, ki je bila določena le za »visoke

Zemunski most v Beogradu. ki so ga pozneje razstrelile umikajoče se srbske čete.

Janez Gregorin:

Pot v meglo

Tema je kakor v rogu. V tej viharini noči, ko zunaj ni žive duše, svatujejo nečiste sile. Divje se pode, grohotajo se in reže, besen je njihov ples, kalne megle razmetava in vrtinči; na ogromnih perotih veira se žene od skal k skalam, z vrha k vrhu nekaj umazanega, zlobnega.

V prvem bledem jutru sila viharja poneha. Le na skodlasti strehi od časa do časa še zaropota pločevinasti dimnik.

Počasi leze skozi okno medla, otožna svetloba. Kakor grozo vzbujajoči fetiš izstopajo oprezno iz črnega nočnega niča predmeti. Šele prav pomalem si privzemajo oblike, ki so jim jih bili za dan in luč dali ljudje.

Na ležišču se nekaj zgane. Roka nerodno seže po svetilki. Končan pogleda na uro.

»Pet je že, Tone! Vstati bo treba!« pravi sosedu polglasno od ga dregne.

Mihelčič se pretegne. Tako lepo je bilo spati. Najrajši bi se izgovoril, da mu ni nič kaj prav, da ga boli želodec ali kar koli že. Pa ve, da ne bi zaleglo, zato vrže odejo preč in skoči z ležišča na tla.

Iz drugega kota se pred okno pomoli skuštrana glava. Čez čas se obrne k njima.

»Ali mislita naprej? Zanič kaže! Rajši ne hodita! Dež vaju bo!«

To je Ihta, dolgin. Menih še smrči, da se trese lesena stena.

»Bosta, če vaju ne bo ujela prehuda megla. Skednje dobro poznam, pa me je v megli že preklete basalo, in oskrbnika te-le bajte tudi. Kar vprašajta ga. Meglo pa bomo danes imeli kakor pribito.«

»Saj ne bi tiščala ven, ampak letos še nisva nikjer bila, in težko, če bova še do tega prišla. Človek pa nerad hodi zastoj.«

»Kakor vesta, pa naredita! Če ne marata za pameten svet — vajina stvar! si misli Ihta in se nejevoljno zlekne nazaj na ležišče. V tem pogorju ima menda pravico kaj nasvetovati.

Dan bo pripraven za spanje, ko bo pa to pre-sedlo, za karte. Proti večeru bosta z Menihom odrinila v globel, tam prespala, zjutraj pa na prvi vlak, ker mora biti Ihta ob osmih že v službi. Dosti sta tokrat opravila.

Tone, ta burjasta naglica, je že opravljen, počasnejši Boris pa si daje opravka z jermenom, ki se mu je bil utrgal. Še nekaj časa ropotata, končno pobereta, kar imata in se odpravita dol.

Dekla zaspano pogleda iz kuhinje. Slišala ju je, ko sta vstajala, pa se je brž napravila.

Naglo prigrizneta in spijeta čaj. Ne žije ne lakote ne bosta trpela med potjo. Dobro sta obložena.

Potem pa oprtata težke nahrbtnike.

»Saj bi prav za prav ne kazalo toliko vlačiti.« pravi Tone. »To bi bilo dosti za ves teden, ne pa za ta dva dneva!«

»Rajši ne hodita! Saj bo tako dež! Kar pri nas ostanita, bo veliko lepše!« reče dekla »Rjavčiku« in mu zaljubeno pogleda v oči, ko prijemlje za ključko.

»Morava! Bova pa drugič malo dalj posedelati!« »Če bosta res! Vas bom za besedo prijel!«

»Brez skrbi! Kdo pa k vam ne bi rad še enkrat prišel!«

Hudo so ji všeč te besede. Da bi skrla za dreg, pravi:

»Pa srečno hodita in pozdravita v Dolič! Moja sestra je tam!«

»Bova! Vi se pa dobro imejte, dokler se spet ne vidimo!«

V mrzlo, pusto jutro kreneta.

»Saj niti ne kaže tako slabo!« pravi Tone spodaj pred kočjo. Rad bi utajil svojo prvo misel, ko se mu bil zbudil, in se pred Borisom napravil pogumnega.

»Kje pa! Ni dvakrat reči, da ne bi imela danes še sonca!«

Počasi se vzpenjata po poti v skalni breg. Dokler ne izgineta, gleda dekla za njima. Potem pa se obrne in krene spet v kuhinjo. Nov, trpljenja in dela poln dan se je ta hip začel zanj. Zgoraj že ropota, oskrbnica vstaja.

Vem je treba, po kapnico. Zalostne megle se obešajo po gorah. Nikamor se jim ne ljubi. Po globelih spodaj se že kuha. »Prav res, da ju bo dež!« si pravi, ko se vrača s škafof po stopnicah.

Visoko gori se zasliši vrisk, za njim še eden.

»Srečno hodita, fant!« vzdihne sama pri sebi.

»Da se ti ne bi kaj naredilo, Rjavček!«

Cez las koča oživi. Oskrbnica se vrti po kuhinji, mož se je bil vrnil s polnim košem. Zmanjkalo je bilo že ene in druge reči. Če bi ne bilo tega in onega, bi turisti godrnjali. Saj jim še tako ni nič prav, posebno ne tistim, ki prihajajo sitni in zadirni, ker so utrujeni. Pa še sobota je, in popoldne bo prav gotovo koga od kod prineslo.

Sekači grče in škrtajo, ko grizejo v robato skalovje, koder je vklesana ozka pot. Kamnita steza v kratkih ridah vsak čas zavija za nov rob. Pečina je plavkativna in mokra; stopaj v gruču prime, v gladkem spodetava, da zopno škriplje okov. Noge so še težke in lene od počitka, ki jih je bil šele čez noč prav razbolil po hoji prejšnjega dne. Nič prav nočje poslušati. Toda čez uro, dve se bodo že uhojile.

Za ostrim ovinkom izgine kočja, ki je ostala že daleč spodaj. Dvakrat, trikrat se iz zaspanega jutra še prikaže streha.

Čeprav je jutro mrzlo, obema kmalu postane vroče, da morata sleči suknjič. Le tu pa tam kane beseda; človek je, ko hodi vkreber, molčeč, da ne dobi prehude sape. Šele, ko se na poti ustavi h kratkemu počitku, je prilika za pogovor. Pa še takrat ne reče nič posebnega; to ali ono o času in o poti, ki jo je bil že prehodil, in o tisti, ki je še pred njim.

Vsak se topo zaglobi v svoje misli, ko se težko optan enakomerno dviga in prestopa, dviga in prestopa... uro za uro, tudi ves dan. Ob lepem vremenu se tu pa tam še razživi, ko se navduši ob lepem kraju, v pustem pa se mu nič ne ljubi. V tri dni rine, sam s svojimi lenimi, zaspanimi mislimi, ki se predejo pogosto brez zveze in reda.

Tudi tadvá stopata tako. Molče, skoraj brez misli. Tiho je, le kdaj pa kdaj brenkne cepin ob skalo, in ta ali oni spregovori stavek, ki skoraj ne bi bil potreben, opazko o poti, o vremenu, o brezpomembnih rečeh, ki se pokažejo ob stezi.

Niti na ravnem, kamor se mislita vrniti že jutri, si ne belita glav.

Boris ima premožnega očeta, v družbi se dobro spozna, radi ga vidijo kakor vselej in povsod človeka, ki z dobro zastavljeno besedo in veljavnim videzom slednji družini vtisne znamenje večje važnosti. Ker je čeden in hrust, je tudi ženskam všeč. Več deklet je že prebral, zdaj hodi že dobro leto s Tonetovo sestro. To ju je tudi zblížalo. In kakor Tone, tako se je tudi on, ker je bila že stvar dobrega okusa, oprjel misli, da bi bilo prav, če bi se človeška družba drugače uredila. Nista si pa sama nikoli zadajala hudih ur z natančnim premišljanjem o tej zadevi, kakor se tudi nista preveč gnala zanj. Tu pa tam sta v vneti družini sicer posegla z besedo njej v prilog, pa to je bila skorajda le stvar uvida in dokaz, da ne ostajata za časom.

(Dalje.)

Otroški podlistek

Pravljice Božene Nēmcove

»Gospod in kralj naš!« so rekli poslanci, stopivši pred svojega kralja, »nezaslišana je žalitev, s katero so nas razžalili, in bojimo se jo ponoviti pred tabo.«

»Samo govorite, pa naj bo kar koli!«

»Kralj nas je vlijudo in gostoljubno sprejel in ves dvor je bil vesel, da hoče Vaša kraljevska milost vzeti kraljično Krasomilo za ženo. Drugi dan smo se šli poklonit kraljični sami. Se nikomur ni bilo dano dotakniti se njenih rok, in tudi nam so dovolili samo dotakniti se robov njenega plašča. Prezirljivo je pogledala na podobo Vaše milosti, potem pa jo vrnila z besedami: »Ta vaš kralj, kakor je tu naslikan, ni vreden, da bi zavezoval moje šolnice!«

Pri teh besedah smo zardeli od sramu, toda kralj nas je prosil, da bi ti zamolčali pravi vzrok, tožil je, da mora sam strašno trpeti zaradi take svoje hčerke, da se bo vse dalo morda še popraviti ter bo kraljična vendar le še pristala nanj. Toda nam se tako kraljična ne zdi vredna, da bi bila mati svojim podložnikom. Zato smo rajši odšli in se nismo več brigali zanjo.«

»Pametno ste postopali,« jim je dal prav kralj. »Za drugo bom že sam poskrbel.« Toda lici sta mu goreli od jeze nad ošabno gospodično. Dolgo je premišljeval, kaj naj sedaj ukrene, dokler njegov bistri razum ni našel poti, po kateri se mu je zdelo najpametnejše iti. Poklical je predse starega svetovalca in upravnika; temu edinemu je odkril svoj načrt, ki ga je on tudi odobril.

Drugi dan je bilo v gradu vse pokoncu, vse je tekalo sem in tja, kajti kralj se je napravil na potovanje. Upravo države je oddal v roke svojim svetovalcem, grad pa staremu upravniku. Tretji dan je odšel. Na meji svojega kraljestva je poslal vse svoje spremstvo z vsem nazaj, vzela je s seboj samo nekaj obleke in denarja ter se napotil sam v tujino.

Bil je krasen pomladanski dan in kraljična Krasomila se je sprehajala po vrtu. Lepa je bila kot samo še morda poganska boginja Lada, toda njeno lice je bilo kakor roža brez vonja, vrt, ki ga ne grejejo sončni žarki. Vendarle pa je kljub temu morala imeti v srcu nežna čustva, kajti često se je razjokala pri pogledu na nesrečnega ubožca, dajala vbojajme — po drugih seveda —, kajti v njeno bližino ni smel priti noben berač, da bi se je ne dotaknil s svojo umazano roko. Več vladarjev se je že potegovalo za njeno roko, toda ona je vse prezirljivo odbila. Njene misli so imele ponosne orlovske peroti in bi se rade dvignile prav do sonca. Stari kralj jo je često svaril in grozil, da jo bo zaradi prevelikega napuha udarila božja roka.

Na to mu je odgovorila: »Moj ženin se mora ponašati nad vsemi drugimi v lepoti, vzvišenosti, ponosu, umetnostih in plemenitosti, sicer ga ne bom vzela!«

Ko se zopet sprehaja s temi mislimi po vrtu, stopi pred njo oče — kralj in ji reče: »Hčerka moja! Sprejel sem v službo mladega moža ter ga napravil za glavnega vrtnarja. Zdi se mi pa, da je za to službo preveč učen; spozna se namreč prav tako dobro v vrtnarstvu kakor v književnosti ali v godbi, tako da sem kar ostrel nad njim, ter sem ga z veseljem sprejel v službo. Tako učenega človeka na dvoru nimamo. Kaj praviš?«

»Kaj naj rečem, ko ga pa še nisem videla! Mislim pa, da si dobro storil, kajti takšen človek je na dvoru kot drag kamen. Če se v glasbi res tako spozna, kot praviš, in je tudi sicer človek plemenitih čustev, me bo lahko učil igrati na harfo; težko pogrešam svojega pokojnega učitelja. Pošlji mi tedaj tega tujca!«

Kralj je bil pripravljen poklicati hčerki mladega moža. Zato je stopila v poletno uto na vrtu, kamor je vstopil kmalu nato Miroslav.

»Najboljše se kljam do vaših nog, milostljiva gospodična, in čakam na vaše ukaze,« je rekel Miroslav, se priklonil prav do tal ter poljubil vlečko dolge halje, pri tem pa pogledal kraljično s pogledom, kakršnega ona vse doslej še ni bila srečala. Zardela je ponosna kraljična in obrnila pogleda na vrtnico, ki jo je malo prej utrgala v vrtu.

»Kako vam je ime?« je čez hip vprašala z ljubeznivim glasom Miroslava.

»Miroslav,« je odgovoril.

»Oče mi je rekel, Miroslav, da ste velik glasbenik. Že davno sem si želela imeti učitelja, ki bi me naučil od kraja igrati na harfo. Zelo bi vam bila hvaležna, ko bi vi stopili na mesto umrlega učitelja.«

»Če bodo le moje skromne moči zadoščale, da vršim tako službo, si bom štel v največjo srečo.«

»Drugo vam bo povedal kralj,« je rekla kraljična in dala znamenje s prstom, da je končala pogovor. Miroslav je odšel. Dolgo je še stala Krasomila in ni vedela, kaj se dogaja z njo. V glavi ji je šepetalo in šumelo kot valovi, kot sladki glasovi godbe, a v srcu ji je gorelo, kakor da bi po dolgi, dolgi temni ječi naenkrat zasvetilo žarko sonce, kateremu je odprla vrata svojega srca nastežaj, da bi se vsak kotiček napolnil s sončnimi žarki. Tedaj so se oglasili koraki, ki so prebudili Krasomilo iz zamišljenosti. Pred njo je stal kralj.

»Torej,« jo je vprašal, »ali si sprejela Miroslava za učitelja?«

»Prosila sem ga, toda ali naj pa se tudi lotim učenja, prav sedaj premišljam.«

(Dalje prihodnjič.)

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; žentlovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vstlica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe

Jstejo:

Mesto sobarice

ali kuhinjske pomočnice isčem. Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenca« pod »Sobarice« št. 8182.

Trgovska sotrudnica

z dolgo prakso, samostojna poslovodkinja, išče službo. Ponudbe pod »Zanesljiva« na upravo »Slovenca« pod 8189.

Službe

Debe:

Dobro izvežban mlekar

se sprejme. Ponudbe pod »takoj« na upravo tega lista pod 8214.

Starejša poštena ženska,

ki ima veselje do upravljanja živine in vrta, dobi mesto. Polzve se: Stari trg 32.

Čevljarsko pripravljalko

(Umbargarico) za eksport sprejemam takoj. Alfonz Zarnik, Gajeva ul. 9.

Sobe

Oddajo:

Opremljeno sobo

oddam na Mirju. Naslov v upravi »Slovenca«, 8206.

Krasno prazno sobo

30 kvadrat. metrov, v novi komfortni hiši, s posebnim vvhodom iz stopnišča, oddam s 15. junijem ali 1. julijem na Resljevi cesti. Naslov v upravi »Slovenca« pod 8187.

Stanovanja

Enosobno stanovanje

dobi, kdor mi posodi 3.500 din. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 8192.

Prodamo

Seno in otavo

več tisoč kg prodam ali posodim postenemu za vrtnitev novega sena ali otave. Martinec, Trnovski pristan 22.

Avto-motor

Kupim 4-sedežni avto

novije tipe, tovorni avto in motorno kolo. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče).

Poizvedbe

Prosim tistega,

kateri bi kaj vedel o Jozetu Zupancu, redovu, kateri je služil pri protiletalski težki artiljeriji v Visegradu v Bosni, da sporoči na naslov: Ana Zupanc, Ljubljana, Polakova ul. 7.

Poizvedbe

za živali

1000 din nagrade dobi,

kdor pove, kje se nahaja kobila »Lucas«, prama, velikost 160/181. Vojni list 274. Ima bolj težko glavo in je srednje velikosti ter ima bolj velike lakotnice. Prednja kopita ima bolj slaba, zadnje noge bolj krive. Posebno se pozna po tem, ker je zrebetna. Sporoči na Remžgar Jože, Verd 18, p. Vrhnika.

Razno

Bencin

ne rabite, ako si pustite montirati »Gassogene Clizerelli« (generator na pogon z ogljem) na Vaše osebni ali tovorni avto ali stabilni motor, in se potem lahko vozite, medtem, ko se z bencinom ne morete. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče).

Zaprto skladišče

za 400 ton premoga išče mo sprejme se tudi neizgotovljena stavba, ki se da zapreti. Ponudbe z navedbo cene naj se pošljejo na upravo »Slovenca« pod »Skladišče«, št. 8207.

Posestva

»REALITETA«

posestna posredovalnica v Ljubljani je samo v PREŠERNOVI ULICI 54

Nasproti glavne pošte

Telefon 44 - 20

Vsako nepremičnino

v Ljubljani in njeni okolici kupimo. »Realiteta«. Prešernova ulica 54-I, nasproti glavne pošte. Telefon 44-20.

Posestvo do 400.000 din

kupim na Dolenjskem. — Ponudbe z opisom posestva pod »Plačam takoj« na upr. »Slov.« pod 8190.

Krasna parcela

na Kodeljevem, 945 kvadrat. metrov, ugodno naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod 8186.

Denar

Posojilo

95.000 din isčem, polovico 55.000 v hranilni knjižici Kmetijske posojilnice, drugo pa v gotovini. Vknjižba na prvem mestu. Vrnem vse v gotovini tokom enega leta. Ponudbe na »Realiteta«, Prešernova 54/I.

Kolesa

Kolesa!

rabljena in nova se izplača kupiti pri »Prometu«, tel. 43-90. (Nasproti Križanske cerkve). Tudi ob nedeljah dopoldan na ogled.

Damsko in moško kolo

najboljše italijan. znamke, tovarniško nova, poceni naprodaj. Generator delavnica, Tyrševa št. 13 (Figovec, levo dvorišče).

Moško kolo

dobro ohranjeno kupim. Naslov v upravi »Slov.«, pod št. 8197.

Kupimo

VSakovrstno

ZLATO

SREBRO - PLATINO

BRILJANTE

IMARJOTE SAFIRJE RUBINE

BIJELI I ZD. STARIŠKE

NAKITE VSE UMETNE

PO NAJVIŠJIM CENAM

STARA TVRDKA

JOS. EBERLE

LJUBLJANA, TYRŠEVA 2

HOTEL SLOM

Lisice in druge kože

divjačine kupuje tvrdka Sever, trgovina z usnjem in kozami, Ljubljana, Florjanska ul. št. 3.

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah

CERNE, juvelir, Ljubljana

Wolfova ulica št. 3

Koliko je še neraziskane zemlje

Sloviti raziskovalec severnega in južnega pola naše zemeljske oble Hubert Wilkins trdi, da še danes ni raziskano okoli 5 milijonov kvadratnih kilometrov površine naše zemlje. Kakor je znano, meri površina naše zemlje 510.101.000 kvadratnih kilometrov. Med neraziskane pokrajine prišteva Wilkins: široko in razsežno pokrajino v Patagoniji (Južna Amerika), velike predele v Aziji (Tibet z mogočnimi vršci) in velik del obeh zemeljskih polov. Po Wilkinsovem mnenju človek vseh teh krajev še danes ne pozna in bo potreboval mnogo truda in naporov, preden bo vse te kraje preiskal.

Pomota.

Ona: »Nocoj sem sanjala, da ste jahali mimo moje hiše.«

On: »To je morala biti pomota, ker jaz sploh ne znam jahati.«

Zahvala

Ob nepričakovani izgubi moje nadvse ljubljene zlate mamice

Frančiške Čenčič

se najiskreneje zahvaljujem vsem in vsakemu posebej, ki je na kakršen koli način izkazal čast moji ljubljeni ne-pozabni mamici. Predvsem se zahvaljujem pred. duhovščini, zdravniku dr. Osolniku, č. sestram usmiljenkam, gospe Minki Sušnikovi, gospem za častno spremstvo ob krsti, darovalcem krasnih vencev, sorodnikom, prijateljem in znanem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti in me tolažili v bridkih urah. Vsem Bog plačaj!

Sv. maša zadušnica se bo darovala v župni cerkvi sv. Družine v Mostah v petek, dne 30. maja ob šesti uri zjutraj. Ljubljana, dne 28. maja 1941.

Globoko žalujoča hčerka ELKA in zet SLAVKO KUGOVNIK.

Greeni: 27

Luč in tema

»Vam je v tem pogledu mnogo lažje govoriti,« se je nasmejal tajnik in sedel. »Vi me silite govoriti in hočete me k temu prisiliti, kar je meni zelo žal.«

»Potem je vaša vest kriva, da molčite.«

»Mogoče. Le dejstva so, ki mi nalagajo molčati.«

»O tem kasneje sodil, ko zvem vse, zakaj gre.«

»Gospod Raymond,« je pričel, brisoč si debele potne kaplje s čela. »Vi ste advokat in gotovo praktičen mož. Gotovo ste že opazili, da moji glavi preti trajna nevarnost, da me preganja neki strah, kakor da je v moji bližini nepoznan sovražnik ali kakor da se vlača senca smrti nad knjigo, katero ste čitali.«

»Stresel sem z glavo, ker ga nisem umel.«

»Potem tudi ne morete umeti, koliko sem pretrpel v zadnjih treh tednih.«

»Oprostite mi, jaz svojih čustev ne morem meriti z drugimi ljudmi.«

»Potem se mi vsaj ne smejite, če vam priznam, da se mi ves dogodek o Leavenworthovi hiši in umor sam kaže, kakor bi sanjal. Tudi sem v sanjah videl ubijati — in skušal sem pogledati morilec v obraz...« Tu se mu je glas spremenil v tih šepet.

»A to je bilo?« — sem se zgrozil.

»Edini razlog, s katerim sem obdolžil onega gospoda, ki sem ga véteraj videl v Leavenworthovi hiši.«

»Vi trdite, da je obraz vašega morilca, katerega ste videli v sanjah, istoveten z onim, ki ste ga videli snoči?«

»Potrdil je z glavo. Primaknil sem bliže stol.«

»Povejte mi svoje sanje!« sem ga poprosil.

»Bilo je zvečer pred umorom,« je pričel Harwell s tihim glasom. »Jaz sem prilično zgodaj legel

v posteljo in čeprav ne živim najlepše življenje,« je vzdihnil tu, »vendar sem tistega dne čul toliko prijaznih besedi, da sem ves blažen kmalu sladko zaspan. Naenkrat sem začul z nenaravnim glasom klicati: 'Twemann! Twemann! Twemann'. Nekdo me je klical s krstnim imenom. Ko sem vstal, je stala pred mojo posteljo neka ženska. Obraz je bil neznan, toda še danes vam bi mogel opisati vsako njeno potezo. Nagnila se je nad mojo posteljo, njen glas je molčal. Samo klic mi je donel po ušesih.«

»Nadaljujte!« sem mu dejal, ko se je hotel oddahnuti.

»Ko sem stopil s postelje, je izginila, a jaz sem čul neki sumljiv šum. Isti hip sem videl moža visoke postave, kako je hitel proti knjižnici. Naenkrat me je popadla radovednost in strah. Čudno mi je bilo, da sem bil čisto onemel. Zdelo se mi je, da sem jaz gospod Leavenworth in da sedim za pisalno mizo. Čutil sem, da mi preti nevarnost, a se nisem mogel premakniti. Obrnil sem res hrbet proti onemu človeku, a opazil sem, kako se je plazil po hodniku v sobo, v kateri je bilo orožje, kako je odprl miznico in potegnil revolver ter se vrnil k meni. Čutil sem vsak morilec korak, ki se mi je vedno bolj in bolj bližal, dokler ni prišel do praga, ki me je ločil od smrti. Čul sem tudi škripanje njegovih zob, ko se je pripravil izvršiti zločin — in mogel bi spoznati vsako potezo njegovega obraza.«

»In obraz je bil?«

»Tega moža, ki se je snoči poslovil od Mary Leavenworthove...«

XIX.

PREDSODBA.

Sedel sem nekaj časa čisto pri miru. Nato pa sem dal razumeti, da v tako zasnovano pripovedko ne verjam.

»In vse to, kar mi tu pripovedujete, da se je dogodilo isto noč?«

»Kakor opozorilo, da bi bili oprezni.«

»No, zdi se mi, da niste dali na to opozorilo.«

»Ne, mene večkrat mučijo tako strašne sanje, pa sem tudi to videnje smatral za brezpomembno, dokler nisem zjutraj videl Leavenworthovega trupla.«

»Potem se ne čudim, da ste se pri zaslišanju tako vedli.«

»O, gospod! Nihče ne ve, koliko sem pretrpel, ko se misel trudil, da ne povem več, kakor vem, ne da bi se oziral na sanje.«

»Vi verujete, da so vaše sanje čisto natanko popisale umor.«

»Da, prepričan sem.«

»Potem je škoda, da še dalje niste sanjali, kako je morilec pogenil iz hiše.«

»Seveda bi bilo dobro,« se je nasmejal ves zardel. »Mogoče bi zvedel, kaj se je zgodilo s Hanom in zakaj je ta odlični tujec storil zločin.«

»Zakaj ga nazivata tujca? Ali niste z ljudmi, ki zahajajo v hišo, vsaj toliko znani, da bi vedeli za njihova imena?«

»Dobro poznam ljudi, ki zahajajo v hišo, gošpod Raymond, toda Henrika Claveringa ni med njimi, ali —«

»Ali ste kdaj spremljali gospoda Leavenwortha izven hiše? Mogoče na kakem potovanju?«

»Ne.«

»Kolikor je meni znano, je on dosti potoval.«

»Da.«

»Ali mi morete povedati, kje je bil z dama-ma v preteklem spranu?«

»Bili so v znanem kopalšču R., in tamkaj so ostali nekaj časa. Ah!« je vzkliknil naenkrat, videč, da se je moj obraz zjasnil, vendar ne mislite, da se je tamkaj z njimi sešel?«

Nekaj časa sem ga ostro opazoval, pa sem mu dejal nato čisto mirno:

»Gospod Harwell! Vi mi tajite. Vi nekaj veste o tem človeku. Govorite!«

»Drugače ne vem o tem človeku, kakor sem vam povedal, je odgovoril, čeprav je bil osupel

nad mojo zahtevo...« in če ste se odločili zadevo energično preiskavati...«

Obstal je z glasom, pogledavši me resnobno.

»Sklenil sem zvedeti o Henrik Claveringu vse, kar je mogoče.«

»Potem,« je odvrnil, oči so se mu zaiskrile, »potem vam nekaj povem. Nekaj dni pred Leavenworthovo smrtjo je pisal Henrik Clavering Leavenworthu pismo, ki je posebno vplivalo na člane družine, kakor sem to opazil.«

Po teh besedah je prekrizal roke in mirno pričakoval nadaljnjih vprašanj.

»Kako vi to veste?«

Odpiral sem vsa Leavenworthova poslovna pisma, a med njimi je bilo tudi privatno pismo, katerega sem bil pomotoma odprl.

»In vi ste čitali ime Clavering?«

»Da — Henrik Ritchie Clavering.«

»Ali ste tudi prebrali pismo?«

Tajnik je molčal.

»Gospod Harwell! Sedaj ni časa za nežna čustva. Ali ste brali pismo?«

»Da, hitro in površno.«

»Ali morete navesti vsebino?«

»Bila je pritožba na eno izmed nečakinih gošpoda Leavenwortha, s katero se je hotel oženiti pisec pisma. To je vse, česar se spominjam.«

»Katero nečakinjo?«

»Imena ni bilo.«

»A vi slutite...«

»Ničesar, gospod — nisem slutil in tudi ne ugibal.«

»Sedaj mi je jasno, zakaj obedve delata od takrat skupno.«

»Ali ste vedeli za pismo, ki stoji mogoče v zvezi z umorom pa čemu sta ga tajili?«

»Jaz nisem poznal Claveringa. In na kakšni podlagi naj vpletam privatno pismo v preiskavo?«

»In vendar, zakaj ste takrat molčali? Posebno zaradi pisma.«

»Resnica je. Sedaj ne bi storil več tega.«

Za tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič

izdajatelj: inž. Jože Sodja

Urednik: Viktor Čenčič